

AİLE KONUTUNUN ÖZELLİKLERİ, UNSURLARI, KORUMA SÜRESİ VE KORUNMA NEDENLERİ

THE ELEMENTS AND CHARACTERISTICS OF FAMILY RESIDENCE, PROTECTION PERIOD AND THE REASONS OF PROTECTION

Şebnem NEBİOĞLU ÖNER*

Özet : 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu, eski Medeni Kanunda birçok değişiklik yapmıştır. Türk Medeni Kanunu'nda edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiş, ayrıca Türk hukukuna aile konutu kavramı getirilmiştir. Aile konutuyla kastedilen; eşlerin ve varsa çocukların birlikte yaşadıkları ve ailenin yaşam merkezi olarak kabul edilen konuttur. Hukukumuzda yeni bir müessese olmasına rağmen, Türk aile yapısı içinde aile konutunun diğer ülkelerden çok daha önemli bir konuma sahip olduğu söylenilebilir.

Aile konutu kural olarak tek konuttur ve evlilik birliğinin devamı süresince korunur. Ayrıca Türk Medeni Kanunu, eşlerden birinin ölümü üzerine sağ kalan eşin o güne kadar devam eden yaşam tarzının muhafazasını mümkün kılmak amacıyla; 240, 254, 255, 270 ve 652. maddelerle bazı kurallar getirmiştir. Bu düzenlemeler gereği sağ kalan eş aile konutunun mülkiyetinin veya konut üzerinde intifa veya oturma hakkının miras payına veya tasfiye alacağına mahsuben kendisine özgülenmesini talep edebilmektedir. Böylece aile konutu koruması evlilik ötesine taşınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Medeni Kanunu, Aile konutu, Sağ Kalan Eş

Abstract : Turkish Civil Code applicable in 1 January 2002 made a lot of amendment on the former Civil Code. Participation in the acquired property was accepted as statutory regime and the institution of family residence was brought to Turkish law. The family residence is the residence in which the spouses and children are living in and accepted as a center of living for the family. Although a new development is in Turkish law, In the Turkish family structure, the family residence is more important than other countries.

* Anayasa Mahkemesi Raportörü (Hâkim), Ankara Üniversitesi (Sosyal Bilimler Enstitüsü) Hukuk Fakültesi Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

As a rule, the family residence is an only one house and it is protected during the continuation of marriage. Also the Turkish Civil Code, has established some rules with art. 240, 255, 279 and 652 and the objective of this allotment rules is to ensure the preservation and continuity of the surviving spouse's standards of living up to that day after the death of a spouse. Accordance with these regulations, the surviving spouse can demand to the account of his/her inheritance share or the share of the liquidation, allocation of the residence or an entitlement of usufruct or right of habitation. So the protection of the family residence is transported beyond marriage.

Key Words: Turkish Civil Code, Family Residence, Surviving Spouse

Giriş

22 Kasım 2001 tarihinde kabul edilen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun¹, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte 1926 yılından beri yürürlükte bulunan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi² yürürlükten kaldırılmış ve hukuk hayatımızda yeni bir dönem başlamıştır. Türk hukuk devriminin temel taşlardan biri olan Türk Kanunu Medenisi'nde³ de, aile hukuku alanında reform niteliğinde hükümler yer almakla birlikte, zamanla çoğalan ve farklılaşan insan ihtiyaçları ve dünya genelinde yaşanan sosyal ve ekonomik alandaki değişiklikler paralelinde, pozitif hukukun en canlı bölümü olarak değerlendirilebilecek olan medeni yasalarda, özellikle kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve ailenin korunması bağlamında birçok yabancı hukuk sisteminde değişiklikler yapılmış, özellikle İsviçre Medeni Kanunu'ndaki son düzenlemeler yönünde, Türk Medeni Kanunu'nda da, Türk hukukunda bugüne kadar mevcut olmayan önemli yenilikler getirilmiştir.⁴

Bu kapsamda, birçok yabancı hukuk sisteminde daha uzun bir geçmişe sahip olan aile konutu müessesesi de, Türk hukukuna 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile kazandırılmış olan yeni ve önemli bir hukuki müessesedir. Uygulamada henüz çok işlevsel olarak kullanılmamakla birlikte, ailenin ve ülke koşulları nazara alındığında özellikle

¹ R.G. 8.12.2001-27607.

² R.G. 4.4.1926-339.

³ Türk Medeni Kanunu'nun genel gerekçesi için bkz. Türk Medeni Kanunu, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun ve Gerekçeleri, Adalet Bakanlığı, Ankara 2002, s.238.

⁴ Bkz. Kılıçoğlu, M.Ahmet, Medeni Kanun'umuzun Aile - Miras - Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2004.

kadın eşin çocuklarıyla barınma hakkının korunması noktasında kavram, çok önemli bir noktada durmaktadır.

Aile konutunun Kanunda tanımı yapılmamakla beraber, Kanunun gerekçesinde aile konutuna ilişkin bir tanıma yer verilmiştir⁵.

Hukukumuzda yeni bir müessese olmasına rağmen, Türk aile yapısı içinde aile konutunun diğer ülkelerden çok daha önemli bir konuma sahip olduğu söylenilebilir. Ekonomik koşullar nazara alındığında, bir konutun satın alınması veya kiralama suretiyle de olsa bir konut edinilmesi, eşler için büyük sıkıntılara yol açmakta, büyük ekonomik fedakârlıklar ve emek gerektirmekte olup, maddi değerinin yanı sıra, eşlerin acı tatlı günlerini bu konutta yaşamakta olduğu, sosyal ilişkilerini ve dış çevreyle olan münasebetlerini bu konut ekseninde gerçekleştirdiği nazara alındığında, aile konutunun eş ve çocuklar için manevi ve duygusal bağlarının da bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır.⁶

Bu önemine binaen, aile konutunun birliğin devamı sırasında gelişigüzel elden çıkarılması veya mülkiyet ve kullanım hakkını takyit eden işlemlere konu olması, ayrıca evlilik birliğinin sona ermesi halinde de üçüncü kişilere devredilmesi, büyük sıkıntılara yol açabilmektedir. Bu kapsamda, 4721 sayılı TMK'da, evliliğin genel hükümleri (m.194, m.197), mal rejimleri (m. 240, 254, 255, 279) ve mirasın paylaşılmasıyla ilgili kısımlarda (m.652) bu yeni müesseseye ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu hükümlerle, gerek aile konutunun seçilmesi, gerek aile konutu üzerindeki kullanım ve mülkiyet hakkını etkileyen hukuksal işlemlerin geçerliliği hususunda yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu hükümlerin yanı sıra, aile konutunun işlerlik alanını güçlendiren bir diğer düzenlemeye de TMK'nın 591/II. fıkrasında yer verilmiş, terekenin mühürlenmesi sırasında, taşınmazların mirasbırakanla birlikte yaşayanların oturmaları için zorunlu olan bölümlerinin mühürlenmenin dışında tutulacağını belirten Türk Medeni Kanunu, böylece konutun, ölüm halinde ölenle birlikte yaşayanların yaşantılarını devam ettirebilmeleri noktasındaki önemini tekrar vurgulamak istemiştir.

⁵ Gerekçe için bkz. Ertaş, Şeref / Koç, Nevzat, Türk Medeni Kanunu, C. 1, İzmir 2002, s. 289.; Em, Ali / Sözen, Ayten / Kaçak, Nafiz / Yılmaz, Zümra, Açıklamalı, Gerekçeli Türk Medeni Kanunu ve Uygulama Kanunu, Adil Yayınevi, Ankara 2002, s.275.; Yavuz, Cevdet, Türk Medeni Kanunu - Borçlar Kanunu ve Diğer Mevzuat, İstanbul 2002, s.273.

⁶ Kılıçoğlu, M. Ahmet, Türk Medeni Kanununda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı, Ankara 2002, s.7.

Birliğin devamı sırasında, aile konutunun seçilmesi ile kullanım ve mülkiyet hakkını etkileyen hukuksal işlemlere konu olması hususunda getirilen düzenlemeler kadar, aile konutunun sağ kalan eşe özgülenmesi imkanı da, aile konutu kapsamında getirilen önemli koruyucu düzenlemelerden birisidir. Zira bireylerin hayatında bu denli önemli olan varlıkların, birliğin son bulması halinde kimin kullanımında kalacağı, özellikle konutun mülkiyeti kendisinde olmayıp ekonomik yönden de güvenceli durumda olmayan eş açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda Türk Medeni Kanunu, 240, 255 ve 279. maddelerinde, sağ kalan eşin mal rejiminin tasfiyesi sonucunda aile konutu üzerinde mülkiyet, intifa veya oturma hakkı talep edebilmesi, 652. maddesinde ise sağ kalan eşin yine aile konutu üzerinde mirasçılık sıfatına bağlı bir yasal, aynı talep hakkı bulunduğu hususlarını düzenlemiştir. Ayrıca, Kanunun 254. maddesinde, evliliğin boşanma veya iptalle sonuçlanması halinde aile konutunun akıbetine ilişkin özel düzenlemelere yer verilmiştir.

Tüm hukuk sistemlerinde temel haklardan sayılarak koruma altına alınan barınma hakkı kapsamında, aile hayatı için yadsınamayacak bir değeri haiz olan aile konutu müessesesini inceleyeceğimiz çalışmamızda, sırasıyla aile konutu kavramı, bu kavramın unsur ve özellikleri, koruma süresi ile önemi ile korunma nedenleri üzerinde durulacaktır.

I - Aile Konutu Kavramı

Aile konutu kavramı 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu terminolojisiyle hukuk hayatımıza girmiş olan en önemli kavramlardan birisi olup, TMK'nın gerek evliliğin genel hükümlerini⁷, gerek mal rejimlerini⁸, gerekse mirasın paylaşımını⁹ düzenleyen hükümleri arasında yer almış olan önemli bir kavram olmasına karşın, TMK' da aile konutu kavramına ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir.

Ancak TMK'nın gerekçesinde kavrama ilişkin bir tanıma yer verilmiş olup, aile konutu gerekçede¹⁰ “ eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir mekân” olarak tanımlanmıştır¹¹.

⁷ Bkz. TMK md.194 ve 197.

⁸ Bkz. TMK md.240, 254, 255 ve 279.

⁹ Bkz. TMK md.652.

¹⁰ Gerekçe için bkz. Ertaş / Koç, s. 289.; Em / Sözen / Kaçak / Yılmaz, s.275.; Yavuz, s.273.

¹¹ Barlas, Nami, Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası

TMK'nun gerekçesi dışında, aile konutuna ilişkin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2002 tarih ve 2002/7 sayılı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu konulu genelgesinde¹² de bir tanım yer almakta olup, aile konutu ilgili genelgenin I/3. maddesinde *"eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve düzenli yerleşim amacıyla kullandıkları mekân"* olarak tanımlanmıştır¹³.

İsviçre Medeni Kanunu'nda da aile konutuna ilişkin bir tanım yer almamaktadır. Kanaatimizce ; aile için bu denli önemli bir müessese olan aile konutunun bir tanımla daraltılması yerine, her somut olayın özellikleri ve sübjektif nitelikleri nazara alınarak uygulamacılar tarafından şekillendirilmesi, kanunun düzenleme amacına daha uygun olacak ve hakkaniyete uygun sonuçlar elde edilmesine hizmet edecektir.

Bununla birlikte, doktrinde aile konutuna ilişkin çeşitli tanımlar yapılmıştır¹⁴. Yapılan bu tanımların birçoğundaki ortak nokta, aile ko-

Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu'na Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2004, s.122.; Yazar, gerekçede yer alan tanımı, hukuki olmaktan çok romantik karakterli bir tanım olduğunu belirterek eleştirmektedir.

¹² Genelgenin tam metni için bkz. <http://www.tkgm.gov.tr/ana.php?Sayfa=genelgedetay&Id=263>; Özüğür, Ali İhsan, Mal Rejimleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.145.; Şıpka, Şükran, Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası, Beta Yayınları, 2. Bası, İstanbul 2004, s.185 vd.

¹³ Genelgede ayrıca edinilmiş mallara katılma rejimi, velayet - çocuk malları konularına da yer verilmiş olup, genelge hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Genç Arıdemir, Arzu, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 2002/7 sayılı, 11.06.2002 tarihli Genelgesi'nin Aile Konutu Şerhine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2006, s.127 vd.

¹⁴ Kılıçoğlu, Yenilikler, s.47; Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya, Aile Hukuku, 12.Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2010, s.121; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.83; Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004, s. 199; Knoepfler, François (Çeviren Özer, Ahmet), İsviçre Yeni Aile Hukuku Üzerinde Açıklamalar, YD., 1998, C.14, S.1-2, s.124; Schless, Richard, Hausrat und Wohnung in Güterstandauseinander- setzung und Erbteilung (nach den neuen Art.219, 244 un 612a ZGB), Dissertation, Bern 1989, s.71; Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, M. Alper, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İkinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005, s.169; Hausheer, Heinz / Reusser, Ruth / Geiser, Thomas, Das Familienrecht, Berner Kommentar, Band II, 2.Teilband Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen Art. 159-180 ZGB, Bern 1999, Art. 169, Nr. 14, s.376; Antalya, Gökhan, Miras Hukuku, Antalya 2009, s.461; Yağcıoğlu, Ali Haydar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı, Güncel, İzmir 2007, s.92; Şeker, Muzaffer, İsviçre Hukuku'nda Aile Konutunun Boşanma Halinde İhtiyacı Olan Eşe Mahkeme Kararı ile Tahsis Edilmesi, Art.121 ZGB, EÜHFD, 2007, C.XI, S.3-4, s.474; Barlas, Hukuki İşlem Öz-

nutunun eşlerin yaşam faaliyetlerinin yoğunlaştığı yer olması unsuru üzerinde durulmasıdır.

Yargıtay da aile konutunu; "eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirindikleri, acı, tatlı günlerini yaşadıkları, yaşam faaliyetlerini yo-

gürlüğü ve Sınırları, s.122; Standley, Kate, Family Law, Great Britain 2001, s.53; Doğan, Murat, Mal Rejiminin Tasfiyesinde ve Mirasın Paylaşımında Aile Konutu ve Ev Eşyası, AÜEHFD, C.VII, S.3-4, 2003, s.652.; Doğan, Murat, Medeni Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessesese: Aile Konutu, AÜEHFD, C.VI, S.1-4, 2002, s.286.; Doğan, Murat, Türk Medeni Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, AÜHFD, 2003, C.52, S.4, s.106; Havutçu, Ayşe, Evli Kadının Yerleşim Yeri, DEÜHFD, C.VII, S.1, İzmir 2005, s.141; Uçar, Ayhan, 4721 Sayılı Medeni Kanun İle İhdas Edilen Yeni Bir Müessesese: Aile Konutu Müessesesi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S.47, Ocak 2006, s.1, (18.01.2006), www.e-akademi.org.tr; Zevkliler, Aydın / Havutçu, Ayşe, Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara 2002, s.245; Ayan, Serkan, Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004, s.61; Demir, Mehmet, Eşlerin Yaptığı Hukuki İşlemler, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun'un Hukuk Yapılanmasındaki Yenilikleri, Konferans Bildiriler ve Tartışmalar, 02.02.2002, Muğla 2002, s.700; Genç Arıdemir, s.129; Çabri, Sezer, Aile Konutu Şerhi, Çetingil ve Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, 2007, s.403; Baygın, Cem, 4721 Sayılı Medeni Kanunun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler, Ünal Tekinalp'a Armağan, C.II, İstanbul 2003, s.455; Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, Ankara 2008, s.635; Gloor, Urs, Die Zuteilung der ehelichen Wohnung nach Schweizerischem Recht, Dissertation, Zürich 1987, s.59; Bağcı, Ömer, Aile Konutu Üzerinde Tasarruf, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.IV, S. 2, 2007, s. 162; Kamacı, Mahmut, Aile Konutu ve Hak Sahibi Eşin Bu Konutla İlgili Tasarruflarına Karşı Diğer Eşin Katılma Hakkı, Y.D., 2004, S. 1-2, s. 116; Giray, Faruk Kerem, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan "Aile Konutu" Kavramının Kanunlar İhtilafı Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, MHB, Prof. Dr. Gülören Tekinalp'e Armağan, Y. 23, S.1-2, 2003, s.426.; Ruoss, Thomas Reto, Der Einfluss des neuen Eheerchts auf Mietverhältnisse an Wohnräumen, ZSR 1988 1. Halbband, s.79.; Aile konutunu aile ve konut olmak üzere iki unsur itibariyle ayırarak ele alan ve bu şekilde tanımlayan yazarlar da vardır. Bkz. Ceylan, Ebru, Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2006, s.139. Yazar, görüşünü "Aile konutu kavramı aile ve konut olmak üzere iki unsurdan oluşmaktadır. Aile kavramı ile yasal bir evlilik birliği oluşturan aile, konut kavramı ile eşlerin düzenli olarak yerleşim amacıyla kullandıkları kapalı mekânlar, kişinin barınmasına elverişli ve sürekli olmasa da yerleşme amacıyla kullandığı çeşitli taşınır veya taşınmaz bölümler, dışarıdan bakıldığında üçüncü kişilerce anlaşılacak biçimde sosyal yaşamlarının merkezi olarak seçtikleri, süreklilik arz edecek şekilde birlikte oturdukları ve yaşam ilişkilerini düzenledikleri müstakil ev veya apartman dairesi anlaşılmalıdır" şeklinde ifade etmektedir.; Aile konutunun yerleşim yeriyle aynı yer olduğu yönünde yapılan tanımlar da vardır. Bkz. Oy, Osman, Boşanmanın Hukuki Neticeleleri, Beta Yayınları, İstanbul 2008, s.34. Yazar, aile konutunun ailenin devamlı olarak ikametine ayrılan konut olup, Medeni Kanun'daki düzenlemeye göre, aile konutunun yerleşim yeri olduğunu belirtmektedir. İleride bu konuya ayrıca değinecek olmakla beraber, kısaca, aile konutu ve yerleşim yerinin, çoğu zaman örtüşse de, her somut olayda bir ve aynı yer olmadığını belirtmek istiyoruz.

ğunlaştırdıkları mekân¹⁵, “ eşlerin müşterek yaşamlarını sürdürmele-
ri için ayrılan ve aynı konutta iki tarafın da yaşama hakkını güvenceye
alan hukuksal bir kurum¹⁶” olarak tanımlamaktadır¹⁷.

Asgari bir tanıma ulaşma noktasında yardımcı olabilecek ölçütlerin
bir kısmı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2002 tarih ve
2002/7 sayılı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu konulu genelgesinde,
bir kısmı ise TMK'nun 194. maddesinin gerekçesinde yer almaktadır.

Kanunun gerekçesi, genelgede yer alan tanım, doktrinde yapılmış
olan tanımlar ve Yargıtay'ın tanımlamasından hareketle aile konu-
tunu; “ *resmen evli olan karı kocanın birlikte yaşamlarının merkezi haline
getirdikleri, bu olgunun dışarıdan bakıldığında da üçüncü kişiler tarafından
rahatlıkla anlaşılabilirdiği ve kaybı halinde barınma hakkının zarar göreceği
ortak konut* ” şeklinde tanımlamak mümkündür.

II - Aile Konutunun Unsurları

Aile konutu kavramına ilişkin doktrinde farklı tanımlar yapıldığı
gibi, unsurları noktasında da çeşitli ayrımlara yer verilmekle beraber¹⁸,

¹⁵ Y.2.HD. 02.02.2006 tarih, 2005/16473 E., 2006/799 K. sayılı kararı için bkz. Meşe
İçtihat ve Mevzuat Bankası.

¹⁶ Y.4.CD. 18.03.2009 tarih, 2007/213 E., 2009/5127 K. sayılı kararı için bkz. Meşe
İçtihat ve Mevzuat Bankası.

¹⁷ Ancak Yargıtay, İİK'nun 82/12. maddesinin uygulanması anlamında aile konutunu
daha geniş ele alarak “İİK'nun 82/12. maddesinde; borçlunun haline münasip evinin hac-
zolanamayacağı belirlendikten sonra, aynı maddede ancak evin kıymeti fazla ise `bedelinden
haline münasip bir yer alabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır` hük-
müne yer vermiştir. Bir meskenin borçlunun haline münasip olup olmadığı haciz anındaki
sosyal durumuna ve borçlu ile ailesinin ihtiyaçlarına göre belirlenir. Buradaki `aile` terimi
geniş anlamli olup borçlu ile birlikte aynı çatı altında yaşayan, bakmakla yükümlü oldu-
ğu kişileri kapsar.” şeklinde karar vermiştir. Y.12.HD. 30.5.2006 tarih, 2006/8920 E.,
2006/11482 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

¹⁸ Bkz. Kılıçoğlu, Ahmet, Aile Konutu ve Konut Eşyası İle Sağlanan Koruma, Prof.
Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.528 vd.; Kılıçoğlu, Yenilikler, s.46 vd.;
Yazar, aile konutunun aile ve konut olmak üzere iki unsurdan meydana geldiğini
belirtmektedir. Ayan, Evlilik Birliğinin Korunması, s.63 vd.; Ayan'a göre aile ko-
nutu aile, konut ve bu konutun ailenin yaşamının odak noktası olarak belirlenmiş
olması unsurlarından oluşmaktadır.; Kamacı, s.116 vd.; Yazar, Kılıçoğlu ile benzer
şekilde aile konutunun aile ve konut unsurlarından oluştuğunu belirtmektedir.;
Türker, Gökçen, Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutu, Ankara Üniversitesi Sos-
yal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans
Tezi, Ankara 2005, s. 20.; Yazar aile konutunun eşler tarafından beraberce seçilmiş
olma, ortak yaşamın merkezini oluşturma, aile hayatı için bu merkezleşmenin sü-

çalışmamızda aile konutu; konut, aile ve eş unsurları itibariyle ele alınmış olup, aile konutundan bahsedebilmek için öncelikle bir ailenin varlığı, buna ek olarak ailenin resmi bir evlilik birliği şeklinde kurulmuş olması ve resmi evlilik birliği ile bir araya gelmiş olan bu ailenin birlikte yaşadığı konut adı verilen bir mekânın bulunması gerekmektedir.

1 - Aile

Tarihin başlangıcından bu yana insanoğlu yardımlaşma ve güvenliği sağlama ihtiyaçlarının neticesi olarak, birlikte yaşama içgüdüsünü taşımış, bu içgüdü de aile kurumunun ortaya çıkmasını sağlamıştır¹⁹. Ailenin zamana, toplumlara ve değişik bilim dallarına göre çeşitli tanımları yapılmış olmakla beraber²⁰, en sade tanımı; karı, koca ve çocuklardan oluşan en küçük toplumsal birlik şeklindedir²¹. Bu tip ailede

rekli nitelik taşıması, aile konutunun kullanımının hukuka uygun olması, eşlerin bu yerin aile konutu olarak seçildiğine ilişkin iradelerinin üçüncü kişiler tarafından da anlaşılabilir olması unsurlarından bahsederek, aile konutunun unsurlarını daha geniş çerçevede ele almıştır.; Hacısalıhoğlu, Abdurrahman, Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutu ve Şerhi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s.16 vd.; Yazar, tez çalışmasında, aile konutunun, evlilik birliğinin kurulmuş olması, eşler tarafından beraberce seçilmiş olma, aile yaşamının yoğunlaştığı bir konut olması şeklindeki üç unsurdan meydana geldiğini belirterek yine ayrıntılı bir unsur incelemesi yapmıştır.; Kapusuz, Gökçen, Mal Rejimleri ve Miras Hukuku'nda Aile Konutu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Ana Bilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010; Tez çalışmasında aile konutu, aile, evlilik birliği ve konut olmak üzere üç unsur itibariyle ele alınarak incelenmiştir.; Biz de, aile konutunun aile ve konut olmak üzere iki unsurdan oluştuğunu benimsemekle beraber, aile konutu kavramının bünyesinde lafzen yer almasa dahi içeriğinde önemli bir yer tutan eş kavramını da önemi nedeniyle ayrı bir başlık olarak incelemeyi uygun bulmaktayız.

¹⁹ Zevkliler, Aydın, Medeni Hukuk, Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Ankara 1995, s.695.

²⁰ Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, C.I, İkinci Basım, İstanbul 1849, s. 3.; Farklı aile tanımları için bkz. Uçar, Mehmet Ali, Aile İçi Şiddet ve Ailenin Korunması Yasası, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s.21.; Ayrıca bkz. Koçhisarlıoğlu, Cengiz, Aile Hukukunda Adalet: Ailevi Adalet, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.588 vd.; Koçhisarlıoğlu, Cengiz, Aile Hukukuna İlişkin Tezlerimiz, Prof. Dr. Firat Öztan'a Armağan, C.I, Ankara 2010, s.1333 ve dnp. 16-17'ye bağlı metinler. Yazar eserinde; bazı yazarlara göre ailenin tanımının verilmesinden bile rek kaçınıldığını, bundan nefret dahi edildiğini, yine bu yazarlarca, ailenin kendisinin de birçok nedenden ötürü ve doğal olarak tanımlanmaktan nefret ettiğinin, ailenin onu oluşturan yaşamlardan oluşup kendisinin de canlı olduğunu ve böyle olduğundan da tanımlanmak istemediğinin belirtildiğini ifade etmektedir.

²¹ Kılıçoğlu, Aile Konutu, s.528.; Kılıçoğlu, Yenilikler, s.46.; Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rı-

karı koca ilişkisi ön plana çıktığından, evlilik ailesi olarak da adlandırılmaktadır²².

Çeşitli zamanlarda ve çeşitli toplumlarda aile kavramı farklılık arz etmekle beraber, aile kavramının temelinde, kadın ve erkek birlikteliğinden oluşan bir yapı bulunmaktadır. Ancak kadın ve erkeğin sadece cinsel ilişki kurma maksadıyla bir araya gelmeleri aileye vücut veremeyip, bunun yanı sıra sürekli bir birliktelik de gerekmektedir²³.

Aile şekillerindeki çeşitliliğin bazı toplum bilimcilerce sınırsız olduğu belirtilmekle beraber, genel olarak aileyi oluşturan bireylerin sayısı nazara alınarak aile; "dar anlamda aile", "geniş anlamda aile" ve "en geniş anlamda aile" olarak ele alınmaktadır²⁴. Zaman içerisinde aile genişten çekirdeğe doğru bir süreç geçirmiş olup²⁵, Türk aile yapısı da aynı yönde bir seyir izlemiştir²⁶.

zası, s.8.; Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 1. Baskı, Ankara 2003, s. 35.

²² Timur, Serim, Türkiye'de Aile Yapısı, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, No-15, 1972, s.3.

²³ Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.74.

²⁴ Farklı aile tasnifleri açısından bkz. Uçar, Aile İçi Şiddet, s.24 vd.; Yazar aile tiplerini; toplumsal açıdan, büyüklüklerine göre ve eş adedine göre tasnife tabi tutmuştur.

²⁵ Aile kurumunun gelişim ve değişimi hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. Nirun, Nihat, Sistematik Sosyolojik Yönden Aile ve Kültür, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 1994.; Yazan, Ümit Meriç, Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Kadar Avrupa Aile Sosyolojisindeki Değişmeler Üzerine Bir Çalışma, Birinci Aile Şurası Bildirileri, Ankara 17-20 Aralık 1990.; Tüzün, Sezgin, Aile Yapısı ve Biçimleri, Türk Toplum Bilimcileri 1, Hazırlayan Emre Kongar, Remzi Kitabevi, İstanbul 1982.; Tolan, Barlas, Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru Dünyada ve Türkiye'de Aile Yapısının Evrimi, Aile Yazıları II, Hazırlayan Beylü Dikeçligil - Ahmet Çiğdem, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1990.

²⁶ Türk aile yapısı ve değişimi hususunda bkz. Gülerce, Aydan, Türkiye'de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul 1996.; Kongar, Emre, Türkiye'de Aile Yapısı, Evrimi ve Bürokratik Örgütlerle İlişkileri, Aile Yazıları II, Hazırlayan Beylü Dikeçligil - Ahmet Çiğdem, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1990.; Türkoğlu, Orhan, Türk Ailesinin Genel Yapısı, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.; Celkan, Hikmet Yıldırım, Türk Ailesinin Yeni Dönemlerde Ele Alınışı, Gökalp ve Baltacıoğlu Örneği, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.; Doğan, İsmail, Tazminat Sonrası Sosyo - Kültürel Değişmeler ve Türk Ailesi, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.; Güler, Ali, İlk Yazılı Türkçe Metinlerde Aile ve Unsurları, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.; Eröz, Mehmet, Türk Ailesi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 1997.; Efem, Gül, 21. Yüzyılda Aile Kavramı ve Türk Medeni Kanunu Çerçevesinde

Aile, evrensel bir kurum olarak çeşitli uluslararası belgelerde ve anayasalarda, toplumun temeli kabul edilerek düzenlemeye tabi tutulmuştur²⁷.

Uluslararası düzeyde ele alındığı gibi, çeşitli ülke anayasalarında da yer verilen aile kurumuna ilişkin hükümlere, Türkiye'de anayasal düzlemde ilk olarak 1961 Anayasası'nda yer verilmiştir²⁸. Aile kurumu 1982 Anayasası'nda ise, sosyal ve ekonomik hak ve ödevleri düzenleyen üçüncü bölüm içinde yer alan 41. maddede düzenlenmiştir²⁹.

Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenlemelerde aile kavramı esas olarak çekirdek aile şeklinde ele alınmış, ancak yasada geniş anlamda aile ve en geniş anlamda ailenin temel alındığı hükümlere de yer verilmiştir³⁰.

Değerlendirilmesi, İstanbul 2004.; Akıncı, Şahin, Medeni Kanun'da Kadın ve Aile, GÜHFD, 2002, C.VIII, S.1-2, s.15-31.

²⁷ Aile ve korunmasına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı başlıca Uluslararası Belgeler; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (bkz. 16, 25, 12, 23 ve 26. maddeler), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (bkz. 8 ve 12. maddeler), Avrupa Sosyal Şartı (Belgede, ailenin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı 16. maddede düzenlenmiştir.), Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (Sözleşmenin 10. maddesinde ailenin korunmasına yönelik tedbirler belirtilmiş, 11. maddede ise taraf devletlere bu doğrultuda görevler yüklenmiştir.), Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Antlaşma (bkz. 17 ve 23. maddeler) ve Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme 11. maddesiyle, hiç kimsenin özel yaşam, aile ve konutuna keyfi ya da kötü niyetli müdahalede bulunulamayacağı ve bu tür müdahaleler karşısında yasal korunma hakkı olduğu hüküm altına alınmıştır.). Bunların yanı sıra, doğrudan aileyle ilgili düzenlemeler içermese de, sonuçları itibariyle aileyi ilgilendirecek olan hükümler ihtiva eden uluslararası belgeler de mevcuttur. 1959 tarihli Çocuk Hakları Bildirisi, 1979 tarihli Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi ve 05.06.1990 tarihli AGİK İnsani Boyut Konferansı Kopenhag Toplantı Belgesi bu tür belgelere örnek olarak gösterilebilir..

²⁸ 1961 Anayasası'nın 35. maddesi "Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ve diğer kamu tüzelkişileri, ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" hükmünü içermektedir.

²⁹ Maddede, "Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır teşkilatı kurar" hükmü yer almaktadır. "...ve eşler arasında eşitliğe dayanır" ibaresi 03.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Kanununun 17. maddesi ile madde metnine eklenmiştir. Ayrıca Anayasa'nın 10. ve 20. maddeleri de aile ile bağlantılı hususları ele almaktadır. Ancak Anayasa'da da ailenin tanımına yer verilmemiştir. Bununla beraber 1982 Anayasası'nın gerekçesinde; ailenin ahlaki bir çevre, toplumun ilk modeli, eğitim, yardımlaşma ve şefkat kaynağı olduğu belirtilmiştir. Bkz. Kocahasanoglu, Osman Selim, Gerekçeli ve Açıklamalı Anayasa, İstanbul 1993, s. 85.

³⁰ Dar anlamda aile kavramı ile ilgili hükümler TMK md.118, 281; geniş anlamda

2 - Eş

Aile konutundan bahsedilebilmesi için, eşler arasında geçerli bir evlilik birliğinin kurulmuş olması şart olup, aile konutu, resmen evli olan karı kocanın birlikte yaşadıkları ortak konutu ifade etmektedir³¹. Evlilik birliği ve eş kavramları, ilgili devletin iç hukukundaki aile hukuku kurallarına göre belirlenmiş olan evlilik sözleşmesinin kurulmasıyla oluşur³².

Türk hukukunda evlilik, resmi nikâh diye adlandırılan resmi şekil şartına bağlanmıştır³³. Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesi uyarınca, evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur ve eşler için karşılıklı olarak bir takım hak ve yükümlülükler doğar. Taraflar ancak evlenme işleminin yapılmasından itibaren eş sıfatını kazanırlar.

Bu nedenle, yasal evlilik ilişkisine dayanmayan evlilik benzeri serbest ilişkiler veya diğer yaşam beraberliklerinde, ortada kanunun

aile kavramı ile ilgili hükümler TMK md.282, 363; en geniş anlamda aile kavramı ile ilgili hükümler ise TMK md.367'de yer almaktadır. Ayrıca mevzuatımızda aile kavramıyla ilgili olarak, kıyasen uygulanabilecek olan Türk Borçlar Kanunu hükümleri (TBK 56/II, 349) ve aile kurumuna yer verilen özel kanun (4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun), tüzük (21.07.2003 tarih ve 2003/5960 numaralı Türk Medeni Kanunu Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük) ve yönetmelikler (10.07.1985 tarih ve 85/9747 numaralı Evlendirme Yönetmeliği) de mevcuttur. Ayrıca aile kurumu, ceza yasalarıyla da koruma altına alınmıştır. Bkz. Özen, Muharrem, Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüklerin İhlali Suçları, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.1363 vd.; Nuhoğlu, Ayşe, Aile Düzenine Karşı Suçlar, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009.; Şener, Emine Gülnihal, Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali Suçu, AD, Mayıs 2010, S.37, s.226-236.; Y.4.C.D., 18.3.2009 tarih, 2007/213 E., 2009/5127 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

³¹ Bkz. Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s.9.; Kılıçoğlu, Yenilikler, s.47.; Dönmez, Murat, Aile Konutunun Haczi, TBB, 2008, S.77, s.349-358.

³² Evlilik sözleşmesi çeşitli hukuk sistemlerinde farklı şartlara tabi tutulmuş olup, bazı ülke hukuklarında dini merasim veya resmi nikah şeklinde yer almaktayken, bazı hukuk sistemlerinde ise, şekil şartı aranmaksızın, salt tarafların aile gibi bir arada yaşamalarına evlilik birliğine ilişkin hukuki sonuçlar bağlanmakta ve bu tür beraberlikler "fili evlilik", "serbest birleşme", "evlilik dışı yaşam birlikteliği" veya "nikahsız beraberlikler" olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Köteli, M. Argun, Evliliğin Hukuki Niteliği ve Evlilik Dışı Beraberlikler, İstanbul 1991, s.21, s.99 vd.

³³ Evlenmenin hukuki mahiyeti konusunda "sözleşme görüşü", "kurum görüşü" ve "şart tasarruf görüşü" olmak üzere başlıca üç görüş yer almakta olup, evlenmenin hukuki mahiyeti ve bu konudaki görüşler hususunda bkz. Akıntürk / Karaman, s.60 vd.; Zevkliler / Havutçu, s.220 vd.; Uçar, Aile Konutu Müessesesi, s.5 vd.; Ayrıca Türk Hukuku'nda evlenmenin şartları hususunda bkz. Akıntürk / Karaman, s.61 vd.

aradığı şartlar dairesinde oluşmuş resmi bir evlilik birliği bulunmadığından, kullanılan ortak konutlar aile konutu sayılmayacak, böylelikle aile konutu kapsamında sağlanan korumadan yararlanılamayacaktır³⁴.

Aile konutundan söz edilebilmesi için geçerli bir evlilik birliğinin mevcudiyeti arandığından, evliliğin; ölüm, boşanma, evliliğin iptali vb. nedenlerle sona erdiği hallerde, evlilik birliği ve buna bağlı olarak da konutun aile konutu niteliği son bulacaktır. Ancak mal rejimlerinin tasfiyesi ve mirasın paylaşımı aşamasında, sağ kalan eşe aile konutuna ilişkin tanınan haklar saklıdır.

3 - Konut

Sözlük anlamı itibariyle 'içinde oturulan yapı, ev, ikametgâh, mesken³⁵ olarak tanımlanan konut, eşlerin düzenli olarak yerleşim amacıyla kullandıkları kapalı alanı ifade etmektedir³⁶.

Uluslararası belgelerde³⁷ koruma altına alındığı gibi, çeşitli hukuk sistemlerinde de yer verilen ve genel olarak kişi dokunulmazlığı ve özel hayatın gizliliği kapsamında ele alınan konut, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın da 21. maddesinde düzenlemeye tabi tutulmuştur³⁸. Ayrıca konut, Türk Ceza Kanunu hükümleriyle de koruma altına alınmıştır³⁹.

³⁴ Çabri, Aile Konutu Şerhi, s.402.; Kılıçoğlu, Aile Konutu, s.528.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.78.

³⁵ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 13. Cilt, s. 6958.

³⁶ Kılıçoğlu, Yenilikler, s.46.

³⁷ AİHS'nin 8. maddesi; özel yaşamı, aile yaşamını, konutu ve haberleşme özgürlüğünü düzenlemekte ve böylece kısmen birbiriyle kesişen dört temel hakkı koruma altına almaktadır. İster kiralık olsun, ister ilgilinin mülkiyeti altında yer alsın, her türlü konut, AİHS'nin 8/1. maddesinin öngördüğü korumadan yararlanır. Bkz. Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Sancakdar, Oğuz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2004, s.223 vd.

³⁸ Maddede; kimsenin konutuna dokunulamayacağı, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemeyeceği, arama yapılamayacağı ve buradaki eşyalara el konulamayacağı belirtilmiş olup, acil hallerde verilen yetkili makamın kararının da yirmi dört saat içinde görevli hakim onayına sunulması zorunluluğu getirilmiştir.

³⁹ Konut dokunulmazlığın ihlali 5237 Sayılı Tütk Ceza Kanunu'nun 116. maddesin-

Konut denilince, genellikle ev ve bina şeklindeki yapılar düşünülmele beraber, konut tanımında yer alan az çok kapalı ve güvenli olma niteliğini taşıyan ve barınmaya elverişli başka taşınır ya da taşınmazlar da konut olarak değerlendirilmektedir⁴⁰. Ancak, bir konutun aile konutu olduğundan söz edilebilmesi için, niteliğinden çok, eşlerce sürekli olarak aile yaşamının merkezi haline getirilerek, aileye özgülenmiş olması ve bu özgülemenin sadece soyut niyet noktasında kalmayıp, dışarıdan bakıldığında üçüncü kişilerce de objektif olarak bilenebilir olması gerekmektedir. Bu ise konutun fiilen kullanılması ile mümkündür⁴¹.

III - Aile Konutunun Özellikleri

Aile konutu kavramının TMK' da bir tanımına yer verilmiş olması nedeniyle, kavramın içeriğini dolduran unsurların ne olduğu da kanundan anlaşılamamaktadır. Ancak Kanunun gerekçesi ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2002 tarih ve 2002/7 sayılı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu konulu genelgesinin I/3. maddesinde yer alan tanımlar, doktrinde ileri sürülen görüşler ve Yargıtay'ın değerlendirmesi bir bütün olarak ele alındığında, aile konutunun özelliklerinin neler olduğunun genel olarak tespiti mümkün olmaktadır.

1 - Aile Konutunun Tek Konut Olması

Aile konutu tanımlanırken, yapılan tanımlamaların hemen hepsinde farklı cümlelerle belirtilse de, aile konutunun ailenin yaşam merkezi olması ifadesinden, bu konutun kural olarak tek bir konut olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Zira hayatın olağan akışına göre normal olan, her ailenin tek bir yaşam merkezi olmasıdır⁴².

de düzenlenmiş olup, bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Okuyucu Ergün, Güneş, Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçu, Ankara 2010.; Avcı, Gökmen, Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Türk Yargıtayının İçtihatları Işığında İncelenmesi, Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2009, S.38.; Kızıroğlu, Serap Keskin, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Konut Dokunulmazlığının İhlali Suçu, Ankara 2010.

⁴⁰ Örneğin otel odası, kulübe, gemi kamarası, mavna, kayak v.b. yerler de doktrinde konut olarak kabul edilmektedir. Bkz. Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.72-73.

⁴¹ Kapusuz, s.16.

⁴² Giray, s.427.; Barlas, Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, s.122.; Dönmez, s.349.;

Yargıtay da "Aile konutu; eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdikleri acı, tatlı günlerini yaşadıkları, yaşam faaliyetlerini yoğunlaştırdıkları mekândır. Aile konutu tektir." diyerek aynı görüşü paylaşmıştır⁴³.

Eşlerin müşterek yaşam merkezi olmak üzere birlikte seçtikleri, sürekli olarak ailenin barınmasına tahsis edilen ve aile için hayati önem taşıyıp, dışarıdan bakıldığında da objektif olarak aile yaşamının merkezi, odak noktası olduğu anlaşılabilen konut, aile konutu sayılacaktır⁴⁴.

Her ne kadar kanunda aile konutu kavramına sayı olarak bir sınırlama getirilmemişse de, işin mahiyetinden ve kanunun koruma amacından, aile konutunun tek bir konut olabileceği sonucu çıkmaktadır. Ancak bu kural mutlak olmayıp, istisnalarının olabileceği de doktrinde kabul edilmektedir⁴⁵. Eşlerin mesleki faaliyetleri, çocukların eğitimi veya sağlık durumları gibi nedenlerle, aile yaşamı yılın belirli dönemlerinde farklı konutlarda odaklanıyor olabilir. İşte bu gibi durumlarda, aile konutunun varlığı için gerekli diğer şartların da bulunması koşuluyla, iki farklı aile konutundan bahsedilebilecektir⁴⁶.

Doktrinde; konutların o aile için hangi değerinde olduğu ve yaşam faaliyetlerinin en çok nerede geçirildiğine bakılması gerektiği, eğer bu konutların her ikisi de aile için eşdeğerde ise, her iki konutun da aile konutu niteliği kazanabileceği belirtilmektedir⁴⁷. Aile konutundan

Genç Arıdemir, s.129.; Kamacı, s.118.; Doğan, Aile Konutu, s.286.; Oy, s.35.; Baştürk, Adem, Türk Hukukunda Aile konutu, Aile Konutuna ilişkin Sınırlamanın Hukuki Niteliği ve Üçüncü Kişilere Etkisi, Legal Hukuk Dergisi, Mayıs 2007, s.1535.; Öztan, Aile Hukuku, s.199 vd.; Havutçu, Yerleşim Yeri, s.41.; Kapsuz, s.17.; Hacısalihoğlu, s.20.; Braem, Verena / Hasenböhler Franz, Zürcher Kommentar, Band II, Das Familienrecht, 1.Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB), Teilband II/1c, Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, 3.Lieferung, Art.169-180 ZGB, 3.völlig neu bearbeitete Aufl., Zürich 1997, Art.169, Nr.27.; Barlas, Nami, Yeni Medeni Kanun'a Göre Eşler Arası Hukuki İşlem Rejimi, Makalelerim, C.I, İstanbul 2008, s.336.; Ceylan, Boşanmanın Hukuki sonuçları, s.140.

⁴³ Y.2.H.D., 02.02.2006 tarih, 2005/16473 E., 2006/799 K. sayılı kararı için bkz. Meşe İçtihat ve Mevzuat Bankası.

⁴⁴ Ruoss, s.79.

⁴⁵ Havutçu, Yerleşim Yeri, s.41.; Öztan, Aile Hukuku, s.200.; Kapsuz, s.17 vd.; Hacısalihoğlu, s.20 vd.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.83 vd.; Giray, s.427.

⁴⁶ Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art.169, Nr.16; İki farklı aile konutunun söz konusu olabileceği örnekler hususunda bkz. Şıpka, Şükran, "Aile Konutu ve Diğer Eşin Rızasına Bağlı İşlemler", Yeni Medeni Yasanın Aile Hukukuna Getirdiği Yenilikler ve Uygulanması, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2003, s. 39 vd.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.83 vd.; Öztan, Aile Hukuku, s.200.

⁴⁷ Şıpka, Sempozyum, s.40.

söz edilebilmesi için, kural olarak eşlerin burada çocuklarıyla birlikte yaşamaları zorunlu değildir⁴⁸. Ancak, eşlerin iki farklı konuta sahip olmaları durumunda, genellikle çocukların kaldığı konut, aile konutu olarak kabul görmektedir⁴⁹.

İkincil nitelikteki konutların aile konutu olarak kabul görmesi ise söz konusu değildir. Örneğin; yayla evi, dağ evi, yazlık ev, yat, kotra, karavan, devre mülk gibi geçici ve ikincil nitelikteki konutlar, aile konutu olarak değerlendirilmemektedir⁵⁰.

Kanunun koruma amacı dikkate alındığında, bu tür ikincil konutların kaybı halinde eş ve çocukların barınma hakkı zarara uğramamakta olup⁵¹, bu tür konutların kaybı yalnızca tatil, eğlence, dinlenme imkânlarında bir daralmaya neden olmaktadır. Bu nedenle, bu tür ikincil nitelikli konutların aile konutu olarak değerlendirilmemesi, ancak şartları varsa TMK 199. maddedeki tedbirlerle korunması gerekmektedir⁵².

⁴⁸ Rouss, s.79.

⁴⁹ Şeker, Boşanma Halinde Aile Konutu, s.475, Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art.169, Nr.16.; Ceylan, Boşanmanın Hukuki Sonuçları, s.140.

⁵⁰ Kılıçoğlu, Yenilikler, s.47.; Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s.9.; Giray, s.427.; Barlas, Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, s.122.; Dönmez, s.349.; Genç Arıdemir, s.129.; Kamacı, s.118.; Havutçu, Yerleşim Yeri, s.41.; Kapusuz, s.17 vd.; Hacısalihoğlu, s.21.; Şeker, Boşanma Halinde Aile Konutu, s.475; Şenocak, Zarife, Miras Hukukunda Sağ Kalan Eşin Aile Konutunun ve Ev Eşyasının Özgülenmesini Talep Hakkı, Batıder, C.XXV, S.2 Haziran 2009, s.106.; Barlas, Hukuki İşlem Rejimi, s.336.; Ceylan, Boşanmanın Hukuki Sonuçları, s.140; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2002 tarih ve 2002/7 sayılı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu konulu genelgesinin I/3. maddesinde yer verilen aynı yöndeki düzenleme hakkında bkz. Genç Arıdemir, s.140, Çabri, s.403, dpn. 16.; Barlas, Hukuki İşlem rejimi, s.336; ayrıca Yargıtay'ın sürekliliği olmayan ikincil nitelikteki konutların, aile konutu olarak değerlendirilemeyeceği doğrultusundaki görüşünü içeren Y.2.H.D., 27.03.2003 tarih, 2003/3071 E., 2003/4352 K. sayılı kararı için bkz. Meşe İçtihat ve Mevzuat Bankası; İsviçre'deki bilimsel görüşler ve mahkeme kararları da bu yönde olup, bu hususta bkz. Vollenweider, Marc-Aurèle, Le Logement de la Famille Selon L'article 169 CC: Notion et Essai de Définition, Thèse, Lausanne 1995, s.87 ve orada yer alan FF 1979, II, 1247. N.217.221. (naklen, Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.305.); Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.16.; Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr.22.

⁵¹ Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr.21, 27.; Rouss, s.79.

⁵² TKM'nun 199. maddesinde, ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesinin gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hakimin, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak istemde bulunan eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verebileceği, gerekli önlemleri alacağı ve eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasar-

2 - Aile Konutunun Eşlerin Konutu ve Yerleşim Yeri Kavramları İle İlişkisi

Aile konutu, eşlerin konutu ve yerleşim yeri kavramları çoğu zaman örtüşse de, her somut olayda bir ve aynı şey değildir.

A - Eşlerin Konutu ve Aile Konutu

Aile konutuyla ilgili bir kısım işlemlerin geçerliliğini diğer eşin rızasına bağlayan TMK 194. maddenin hem kenar başlığında hem de madde metninde "*aile konutu*" ifadesinin kullanılmasına karşın, kenar başlıklarında aile konutu ibaresinin yer alıp, içerik olarak aile konutunu düzenledikleri açıkça anlaşılan TMK 254. madde metninde "*eşlerin ortak kullanımına özgülenmiş konut*", TMK 240, 255, 279 ve 652. madde metinlerinde ise "*eşlerin birlikte yaşadıkları konut*" ifadesine yer verilmesi, aile konutu kavramına ilişkin düzenlemeler içeren madde metinlerinde ortak bir dilin benimsenmemesi, özellikle eşlerin konutu ve aile konutu kavramlarının uygulamada karıştırılmasına ve birbiri yerine ikame edilmesine neden olmaktadır.

TMK 186/I fıkra hükmü uyarınca "Eşler oturacakları konutu birlikte seçer"⁵³. Maddede yer alan eşlerin oturacakları konut, eşlerin konutu veya ortak konut olarak da ifade edilmektedir⁵⁴. TMK 186. maddede belirtilen konut; eşlerin birlikte yaşamak için seçip belirledikleri, ortak hayatlarını sürdürmeyi amaçladıkları konut veya konutlardır.

TMK 186. maddede yer alan ve doktrinde eşlerin konutu olarak adlandırılan konut ile aile konutunun aynı anlamda olup olmadığı hu-

ruf yetkisini kaldırması halinde, resen durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine karar vereceği hüküm altına alınmıştır.; Eşin büro ve işyeri için aynı doğrultudaki yorum için bkz. Kılıçoğlu, Aile Konutu, s.529.

⁵³ TKM'nin 152/2. maddesinde yer alan evin seçiminin kocaya ait olduğu kuralı TMK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Her ne kadar TKM dönemde de, bu yetkinin keyfi olarak kullanılamayacağı, eşlerin sosyal ekonomik durumuna ve dürüstlük kuralları çerçevesinde seçim yapılması gerektiği yargısal kararlarda belirtilse de, TMK 186. madde düzenlemesiyle, konutun seçiminde kadın eşin de eşit ve doğrudan söz hakkı sahibi olması temin edilmiştir. Eski Kanun dönemindeki uygulama için bkz. Y.2.H.D., 15.02.1990 tarih, 1989/10540 E., 1990/1926 K. sayılı kararı için bkz. Meşe İçtihat ve Mevzuat Bankası.

⁵⁴ Havutçu, Yerleşim Yeri, s.40 vd.; Gençcan, Ömer Uğur, Miras Hukuku, Ankara 2008, s.667.

susunda doktrinde ve Yargıtay uygulamasında farklı görüşler yer almaktadır. Doktrinde bir kısım yazarlar, eşlerin konutu ve aile konutu kavramlarının aynı şeyi ifade ettiğini belirtmektedirler⁵⁵.

Yargıtay da aile konutu ve eşlerin konutunu, yani ortak konutu bir ve aynı şey olarak kabul etmektedir⁵⁶.

Bu iki kavram somut olayların ekserisinde aynı şeye işaret etse de, her zaman aynı anlamı ifade etmezler. Zira eşlerin maddi olanak ve zevkleri doğrultusunda birden fazla konut edinmeleri ve kullanmaları imkân dâhilindedir. Ancak aile konutunun, istisnaları saklı olmak kaydıyla, tekliği noktasındaki kabul, bu konutlardan yalnızca bir tanesinin, aile konutu korumasından istifade etmesine olanak sağlamaktadır. Eşler bu konutta da birlikte yaşamakta ve konuttan ortak yararlanmaktadır. Ancak bu yararlanma, aile konutunda olduğu gibi, müşterek yaşamın odak noktası haline getirme ölçüsünde bir yararlanma değildir⁵⁷.

İsviçre hukukunda da bu konudaki baskın görüş; eşlerin konutu ve aile konutunun her zaman bir ve aynı şey olmadığı yönündedir⁵⁸. İsviçre Hukuku'nda ZGB Art.162 (TMK 186. madde) anlamında eşlerin birlikte seçecekleri konut (eheliche Wohnung) ile ZGB Art.169 (TMK 194, 240, 254, 255, 279 ve 652. madde) anlamında aile konutu (Wohnung der Familie, Familienwohnung) kavramları farklı olarak algılanmakta ve bu kavramların çoğu zaman örtüşmesine rağmen, her olayda bir ve aynı şey olmadıkları belirtilmektedir⁵⁹.

TMK 186/I. fıkra uyarınca konutun birlikte seçimi, aile konutu için de geçerlidir. Ancak bu, konut seçiminin aynı anda beraberce yapılması gerektiği anlamına gelmemekte olup, önemli olan konutun aile konutu olarak belirlenmesinde eşlerin iradelerinin uyuşmuş olmasıdır.

⁵⁵ Doğan, Aile Konutu, s.287.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.82.; Dönmez, s.349 vd.; Ayan, Evlilik Birliğinin Korunması, s.51.; Akıntürk / Karaman, s.60.

⁵⁶ Y.2.H.D., 2.2.2006 tarih, 2005/16473 E., 2006/799 K. sayılı kararı ve Y.4.C.D., 18.3.2009 tarih, 2007/213 E., 2009/5127 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

⁵⁷ Yağcıoğlu, s.94.

⁵⁸ Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr. 27.; Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.16.

⁵⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.80 vd.; Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.16.

B - Yerleşim Yeri ve Aile Konutu

Aile konutunun unsurlarıyla, yerleşim yerini belirlemede kullanılan ölçütlerin genellikle örtüştüğü görülmektedir.

TMK anlamında yerleşim yeri; bir kimsenin sürekli kalma amacıyla oturduğu, iş ve aile ilişkilerinin merkezi olarak seçtiği yerdir. Aile konutunun tespitinde de ailenin yaşam merkezi sayılma unsuru ön plana çıkmaktadır. Bu unsur yönüyle her iki kavram birbirine oldukça yaklaşmakta ve birçok olayda örtüşmektedir. Ayrıca her iki kavram açısından da bu kullanım şeklinin dışarıdan bakıldığında üçüncü kişilerce de anlaşılabilir olması gerekmektedir⁶⁰.

Ancak, taşıdıkları bu benzerliklere rağmen, her iki kavram her somut olayda bir ve aynı şey olmayıp, doğru orantılı değildir. Yargıtay da "*Aile konutu ile yerleşim yeri kavramlarının eş anlamlı olmadığı da tartışmasızdır.*"⁶¹ diyerek iki kavramın farklı olduğuna dikkat çekmiştir⁶².

3 - Aile Konutu ve İşyeri İlişkisi

Aile konutu olarak özgülenmiş olan konutun bir bölümünün işyeri olarak kullanılmasına uygulamada sıklıkla rastlanılmaktadır. Bu durumda, ticari faaliyet özgürlüğü ile eş ve çocukların barınma hakkına ilişkin menfaat çatışacaktır. Doktrinde baskın görüş; iki menfaat kıyaslandığında, eş ve çocukların aile konutundan yararlanma ve barınma noktasındaki menfaatleri daha üstün tutularak, konutun aile konutu olma niteliğine öncelik tanınması ve kanunun koruma imkânlarından yararlanılması yönündedir⁶³. İsviçre'de de bilimsel görüşler ağırlıklı olarak aynı yöndedir⁶⁴. Fransız hukukunda ise bu tür aile konutları, Fra. CC Art.215/III gereğince koruma altına alınmıştır⁶⁵.

⁶⁰ Havutçu, Yerleşim Yeri, s.44 vd.

⁶¹ Y.2.H.D., 2.2.2006 tarih, 2005/16473 E., 2006/799 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

⁶² Oy, s.34. Yazar, aile konutu ve yerleşim yerinin aynı olduğunu belirtmektedir. Yerleşim yeri kavramı hakkında ayrıca bkz. Bozkurt, Enver, Genel Hukuk Bilgisi, Ankara 2002, 119 vd.

⁶³ Kamacı, s.118 vd.; Doğan, Aile Konutu, s.286.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.87 vd.; Ceylan, Boşanmanın Hukuki Sonuçları, s.140.; Baştürk, s.1536.

⁶⁴ Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr. 24.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.87 vd.

⁶⁵ Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.87.

Bu tür konutlarda, konut ve işyeri olarak kullanılan bölümlerin birbirinden ayrı düşünülmesinin mümkün olduğu durumlarda sorun olmayıp⁶⁶, taşınmaz üzerindeki tasarrufun aile konutunun geleceğini etkileyebileceği durumlarda, aile konutu koruması gündeme gelecektir. Örneğin, bir arsa üzerinde birden fazla konut olup bunlardan birisi aile konutuyorsa ve taşınmazda ifraz yapılması olanağı yoksa, arazinin devri gibi bir işlem aile konutu ile eş ve çocukların barınma haklarını da etkileyeceğinden, aile konutu koruması gündeme gelecektir⁶⁷.

4 - Tapuda Arsa veya Tarla Olarak Kayıtlı Taşınmazların Aile Konutu Niteliği

Tapuda arsa veya tarla olarak kayıtlı taşınmazların aile konutu niteliği konusunda, aile konutuyla ilgili hükümlere tabi olmayacağı yönünde⁶⁸ görüşler olduğu gibi, aksi yönde fikir belirten yazarlar da vardır⁶⁹. Yargıtay da, özellikle aile konutu şerhini konu alan kararlarında⁷⁰, kanaatimizce isabetli olarak, taşınmaz tapuda arsa ya da tarla olarak gözüke de, keşfen o taşınmaz üzerinde aile konutu olarak kullanılan bir bölüm olduğunun tespiti halinde, o bölümle sınırlı olarak şerh verilebileceğini belirterek, somut olayın özelliğine göre bir yorum tarzı benimsemiştir.

5 - Kamu Konutları, Lojmanlar ve Kapıcılık Sözleşmesi Kapsamında Kullanılan Konutların Aile Konutu Olarak Konumu

Kamu konutları ve lojmanların aile konutu olup olmadığı tartışmalıdır. Konutun kamu konutu, lojman veya kapıcılık sözleşmesi kap-

⁶⁶ Örneğin alt katı işyeri üst katı konut olan iki katlı bir binada durum böyledir.

⁶⁷ Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr. 24.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.88; Uygulamada sıklıkla, diğer kısım işyeri niteliğinde olmasa da, bir taşınmazın bir kısmının aile konutu olarak kullanılması durumlarında da, aynı sonuca varılmaktadır. Hukukumuzda bu durum, daha çok aile konutu şerhi talepleriyle birlikte yargı kararlarına yansımıştır. Bu husustaki Yargıtay uygulamasını izleme açısından Y.2.H.D., 19.06.2008 tarih, 2008/8642 E., 2008/8999 K. sayılı kararı, Y.2.H.D., 16.07.2007 tarih, 2006/16847 E., 2007/11296 K. sayılı kararı ve Y.2.H.D., 19.11.2007 tarih, 2006/20831 E., 2007/16029 K. sayılı kararı için bkz. UYAP İçtihat Programı.

⁶⁸ Barlas, Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, s.123.; Barlas, Hukuki İşlem Rejimi, s.336.

⁶⁹ Baştürk, s.1536.

⁷⁰ Y.2.H.D., 03.05.2005 tarih, 2005/4553 E., 2005/7237 K. sayılı kararı ve Y.2.H.D., 04.07.2005 tarih, 2005/8403 E., 2005/10552 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

samında kullanılan bir konut olması durumunda, TMK 194. madde anlamında bir kira sözleşmesi olmadığından ve lojman ve kamu konutları kamu görevlisine kurumlarınca tahsis edildiğinden, TMK 194. maddenin sağladığı korumanın kapsamı dışında kalıp, aile konutu olarak nitelendirilemeyeceğini⁷¹, zira bu durumda çalışma özgürlüğünün özüne dokunularak, fazlaca sınırlandırılmış olacağını belirten yazarlar olduğu gibi, kamu konutları ve lojmanlar bakımından da TMK 194. maddenin uygulama alanı bulacağını, buna göre lojmandan istifade eden kişinin lojmandan çıkmasını gerektirecek zorunlu bir neden olmadıkça, kendisine lojman tahsis edilen eşin, diğer eşin rızası olmadan lojmandan çıkamayacağını ifade eden görüşler de vardır⁷².

Kanaatimizce, kamu konutları, lojman ve kapıcı konutlarının tahsisinde, TMK 194. madde anlamında bir kira sözleşmesi bulunmayıp⁷³, bu konutların tahsisi ve tahsisin sonlandırılması, kamu görevlisi olarak veya kapıcılık sözleşmesi kapsamında çalışan eşin çalışma özgürlüğü ile doğru orantılı olduğundan, bu konutların aile konutu olarak mütalaa edilmemesi gerekmektedir.

IV - Aile Konutu Korumasının Süresi

1 - Genel Olarak

Resmi evlilik birliği içerisinde, eşlerce konutun aileye özgülenmesiyle, eşler arasındaki mal rejiminin türünden bağımsız olarak başlayan koruma, konutun aile konutu olma niteliği ortadan kalkana kadar devam edecektir⁷⁴. Aile konutunun TMK 194. madde kapsa-

⁷¹ Kamacı, s.127.

⁷² Çabri, s.403.; Ayan, Evlilik Birliğinin Korunması, s.111.; Dural / Öğüz / Gümüş, s.169.

⁷³ Kira sözleşmesi, hukuki niteliği, unsurları, kuruluşu, tarafların borçları ve sona ermesi hususunda bkz. Aral, Fahrettin, Borçlar Hukuku - Özel Borç İlişkileri, Ankara 2007, s.207 vd.; Hatemi, Hüseyin, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1999, s.85 vd.; Tahiroğlu, Bülent, Roma Borçlar Hukuku, İstanbul 2000, s.181 vd.

⁷⁴ Yargıtay da bir kararında "eşler arasındaki mal rejimi ne olursa olsun, ya da hak sahibi olan eş, bu taşınmazı nasıl ve ne yolla edinmiş bulunursa bulunsun, konut aile konutu ise; evliliğin devamı süresince talep halinde, tapu kaydına konutun bu niteliğini gösteren şerh konulmak zorundadır." diyerek, TMK 194. madde anlamındaki korumanın eşler arasındaki mal rejiminden bağımsız olarak ve evlilik süresince devam edeceğine işaret etmiştir.; Y.2.H.D., 22.03.2005 tarih, 2005/1615 E., 2005/4471 K. sayılı kararı için bkz. Meşe İçtihat ve Mevzuat Bankası. Aile konutunun koruma süresi husu-

mında korunması, kural olarak evlilik birliğinin sona ermesine kadar devam edecek, eşlerin bu konuttan kesin olarak taşınmaları, anlaşarak konutun aile konutu olma niteliğine son vermeleri, evliliğin boşanma, iptal veya ölümle son bulması veya konutun yok olması hallerinde, bu madde kapsamında yer alan koruma imkânları da son bulacaktır⁷⁵. Aile konutu niteliğinin sürmesi koşuluyla evliliğin devamı süresince söz konusu olan TMK 194. madde korunması, eşlerden birinin ölümü halinde, evlilik birliği ortadan kalkacağından sona erecek, ancak sağ kalan eşin aile konutu üzerindeki hak sahipliği, TMK'nın mal rejimleri ve miras hukuku hükümlerine göre korunmaya devam edecektir.

Bu kapsamda; TMK 240. madde ile edinilmiş mallara katılma rejiminde, TMK 254 ve 255. maddeler ile paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde, TMK 279. madde ile mal ortaklığı rejiminde ve TMK 652. madde ile de eşler arasındaki mal rejimi ne olursa olsun mirasçılık sıfatına dayalı olarak mirasın paylaşımında, ölüm halinde sağ kalan eşin aile konutu üzerindeki talep haklarına ilişkin düzenlemelerin yapılmış olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu maddelere göre; sağ kalan eş, ölen eşine ait olup da birlikte yaşadıkları konut üzerinde, edinilmiş mallara katılma rejiminde katılma alacağına, paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde miras ve paylaşmadan doğan hakkına, mal ortaklığı rejiminde ortaklık payına ve mirasın paylaşımında ise miras payına mahsup edilmek suretiyle, aile konutu üzerinde kendisine mülkiyet, intifa veya oturma hakkı tanınmasını talep edebilecektir.

Dolayısıyla, konutun eşlerin ortak iradesi ile aile konutu olarak özgülenmesi suretiyle başlayan aile konutuna ilişkin koruma, evliliğin ölüm, boşanma veya iptal kararıyla neticelenmesi akabinde (TMK 194. madde anlamında) sona ermektedir. Ancak gerek mal rejiminin tasfiyesi aşamasında gerekse mirasın paylaşımında sağ kalan eşe aynı hak tanınması imkânı sağlanmış, böylece aile konutu, sağ kalan eşin eski yaşantısını devam ettirebilmesi amacıyla ayakta tutulmuştur.

sunda ayrıca bkz. Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.89. Yazar, aile konutunun korunmasının başlangıcı için; yasal bir evlilik birliği olması, eşlerden birinin ya da her ikisinin birlikte oturulan konut üzerinde aynı ya da şahsi bir hak sahibi olmaları, bu konutun eşlerce aileye özgülenmiş olması ve ailenin yaşam merkezinin o konutta başlamış sayılması unsurlarının bir arada bulunması gerektiğini belirtmiştir.

⁷⁵ Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr. 33.; Uçar, Aile Konutu Müessesesi, s.10.

Aile konutu koruması⁷⁶ kural olarak evliliğin devamı süresince söz konusu olup, evliliğin ölüm, boşanma veya iptal kararıyla sona ermesi halinde ortadan kalkmaktadır⁷⁷.

İsviçre Medeni Kanunu'nun 121. maddesi düzenlemesi ve Türk Hukuku'ndaki karşılığı hususunu da, aile konutunun korunması kapsamında üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır. İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan ancak Türk Medeni Kanunu'nda karşılığı olmayan ZGB 121. madde ile, evliliğin devamı sırasında söz konusu olan aile konutuna ilişkin koruma, evliliğin boşanma veya iptalle sonuçlanması sonrasında da taşınmak istenilmiştir. Evliliğin son bulması sonrasında, konut üzerinde mülkiyet hakkı sahibi veya kira sözleşmesinin tarafı olmayan eş ve özellikle çocukların korunması amacıyla İsviçre Medeni Kanunu'nda yer verildiği belirtilen hükümde; eşlerden birinin çocuklar veya diğer önemli nedenlerle aile konutuna muhtaç olması halinde, mahkemece kira sözleşmesinden doğan hak ve yükümlülüklerin, diğer taraf için hakkaniyet gereği kabul edilebilir olması halinde, ihtiyacı olan eş devredilebileceği; bu tarihe kadar kiracı olan eşin kira bedellerinde iki yıldan fazla olmamak şartıyla, kira sözleşmesinin sözleşme veya kanundan doğan nedenlerle sona erdiği ya da erdirilebileceği tarihe kadar müteselsilen sorumlu olacağı, kira bedelini ödeyen kiracı eşin bunu diğer eşe ödemekle yükümlü olduğu nafaka borcu ile takas edebileceği, aile konutunun eşlerden birisine ait olması halinde ise, mahkemece diğer eşe aynı koşullar ve uygun tazminat mukabilinde veya nafaka borcuna mahsuben, belirli bir süreyle sınırlı oturma hakkı tanınmasına karar verilebileceği, önemli nedenlerin ortaya çıkması durumunda tanınan bu hakkın sınırlandırılabilmesi veya tamamen ortadan kaldırılabilmesi düzenlenmiştir.

Evliliğin iptal ve boşanma kararıyla sona ermesi halinde aile konutundan hangi eşin faydalanacağı konusunda Türk hukukunda yer alan düzenlemeler ise; TMK 254. madde ile TMK 194/IV. fıkra hükümleridir.

⁷⁶ Burada sözü edilen koruma TMK 194. madde anlamındaki koruma olup, sağ kalan eşe aile konutunun özgülenmesi imkânı, bilakis evliliğin sona ermesinden sonra gündeme gelmektedir.

⁷⁷ Yargıtay'ın, evliliğin sona ermesiyle birlikte TMK 194. madde anlamındaki aile konutu korumasının son bulduğu yönündeki Y.2.H.D., 13.1.2010 tarih, 2009/1992 E., 2010/387 K. sayılı kararı, Y.2.H.D., 6.7.2009 tarih, 2008/6262 E., 2009/13275 K. sayılı kararı, Y.2.H.D., 14.5.2007 tarih, 2007/7375 E., 2007/8031 K. sayılı kararı ve Y.2.H.D., 27.9.2006 tarih, 2006/5471 E., 2006/12571 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin olarak TMK 254. maddede, evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi halinde, ailenin ortak kullanımına özgülenmiş ve eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği konusunda eşlerin anlaşabilecekleri, konutta kalma hakkını elde eden eşin, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebileceği, eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceği konusunda anlaşamamaları halinde, hakkaniyet gerektiriyorsa hâkimin, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte resen karar vereceği; bu kararda kalma ve kullanma süresinin belirlenerek tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirileceği, aksine karar verilmedikçe hakkın belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erip, süre sona ermeden yararlanan tarafın durumunda değişiklik olması halinde, diğer tarafın kararın gözden geçirilmesini isteyebileceği, eşlerin konutta kira ile oturmaları halinde ise, hâkimin gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebileceği ve bu durumda, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına iptal veya boşanma kararıyla birlikte resen karar verileceği düzenlenmiştir.

TMK 194/IV. fıkra hükmü ise İsviçre Medeni Kanunu'nda yer almayan bir düzenleme olup, hükümde kiracı olmayan eşe, kiralayana yapacağı tek taraflı bildirimle, kira sözleşmesine katılma hakkı tanınmış ve bildirimde bulunan eşin diğer eşle müteselsilen sorumlu olacağı belirtilmiştir⁷⁸.

Ancak, ZGB 121. maddenin karşılığının Türk hukukunda da yer alması gerektiği görüşünde olan yazarlarca, bu iki düzenleme, ülkemizin sosyal yapısı içinde olması gerekeni sağlamaktan uzak oldukları belirtilerek eleştirilmekte, ayrıca paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin

⁷⁸ Yargıtay da "Davacının dayandığı 15.10.2000 başlangıç tarihli ve 1 yıl süreli kira sözleşmesinde kiracı Ş. M. A. olup, Ş. A. kiracı değildir. Davalı Ş. Medeni Kanun'un 194/4. maddesi uyarınca kiralayana ihtar gönderip konutu eşi ile birlikte kullandıklarını aile konutu olduğunu bildirmediklerinden kira sözleşmesinin tarafı olmamıştır. Kira sözleşmesinin tarafı olmayan Ş. hakkındaki davanın reddine karar verilmesi gerekirken tahliyesine karar verilmesi doğru olmadığından hükmün bozulması gerekmiştir." şeklindeki kararında bu imkâna işaret etmiştir. Y.6.H.D., 19.11.2009 tarih, 2009/6464 E., 2009/10160 K. sayılı karar için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

de boşanma veya iptal kararı sonrasında aile konutunun korunması yönünde kısmi bir düzenlemenin yer almış olmasına rağmen, TMK ile birlikte edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edilmiş olduğu gerçeği karşısında, ülkemizdeki evliliklerin çoğunluğunda geçerli olan bu mal rejiminde, boşanma veya iptal kararı sonrasında aile konutunun akıbetine dair bir hüküm bulunmaması haklı olarak eleştiri konusu yapılmıştır⁷⁹.

2 - Aile Konutunun Koruma Süresine İlişkin Özel Durumlar

Aile konutu niteliğinin, eşlerin mesleki nedenler ve sağlık nedenleriyle veya gezi amaçlı olarak konuttan geçici olarak ayrılmaları halinde sona ermeyeceği açıktır⁸⁰. Ancak konutun, terk, ayrılık kararı veya birlikte yaşamaya ara verilmesi hallerinde ve boşanma ve iptal davası esnasında bu niteliğini korumaya devam edip etmeyeceği ve dolayısıyla aile konutu korumasının sona erip ermeyeceği hususu tartışmalıdır.

Terk olgusu; ülkemiz şartları değerlendirildiğinde, sıklıkla karşılaşılan bir durum olup, genellikle hak sahibi olmayan ve çoğunlukla aile içi şiddet nedeniyle konutu terk etmek zorunda kalan eşin ve çocukların barınma hakkının zarar görmesine neden olmaktadır. Bu kapsamda bahsedilen terk TMK 164. madde anlamında terk olup, eşlerden birisinin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla konutu terk etmesi gerekir.

Terkin aile konutu korumasına etkisi noktasında, terk eden eş baz alınarak ikili bir ayırım yapılmasında yarar vardır⁸¹.

Konut üzerinde aynı ya da şahsi hak sahibi olan eşin konutu terk etmesi durumunda, bozulan aile düzeninde, evi terk eden hak sahibi eşin, evde kalan diğer eş ve çocukların barınma haklarını ihlal edecek işlemler yapma riski de daha fazla olacağından⁸², kanunun koruma amacı da dikkate alındığında, bu halde aile konutu korumasının son

⁷⁹ Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.99 vd.

⁸⁰ Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr. 32.

⁸¹ Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.21a.; Braem/ Hasenböhler, Art.169, Nr.36.; Rouss, s.82.

⁸² Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.21a.

bulduğundan bahsetmek, kanunun düzenleme amacına (ratio legis) açıkça aykırı olacaktır.

Hak sahibi olmayan eşin evi terk etmesi durumunda ise, kural olarak aile konutuna ilişkin koruma ortadan kalkmayıp, terk eden eşin aile birliğini sonlandırmak amacıyla konutu terk ettiğinin ve ortak hayata bir daha dönmeyeceğinin kesin olarak anlaşılması gerekmektedir⁸³.

Yargıtay kararları da terk eden eş açısından ayırım yapılmaksızın, terkin aile konutu niteliğini ortadan kaldırmadığı yönündedir⁸⁴.

Ayrılık kararı veya birlikte yaşamaya ara verildiği süre içerisinde de, aile konutuna ilişkin koruma devam edecektir⁸⁵. TMK'nun 167, 169, 170 ve 197. maddeleri bir bütün halinde değerlendirildiğinde, ay-

⁸³ Bu hususun nasıl tespit edileceğine ilişkin olarak doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre; buradaki terk TMK 164. madde anlamında terk olup, terk sebebiyle bir boşanma davası açılacak ise, terk eden eşe ortak konuta dönmesi için usulüne uygun çekilen ihtarda belirtilen iki aylık sürenin bitimi bu duruma karine oluşturabilecek, istisnasız ve her halde, terk eden eşe gönderilen ihtarda tanınan sürenin sonuna kadar, terk eden eş aile konutu korumasından istifade edebilecektir. Belirtilen bu sürenin dolmasından sonra ise, ortak konuta dönmemenin haklı bir nedene dayanıp dayanmaması nazara alınarak bir yorum yapılacak, terk eden eşin ortak konuta dönmemesi haklı bir nedene dayanıyorsa, aile konutuna ilişkin koruma devam edecek, ancak geri dönmeyiş haklı bir sebebe dayanmıyorsa, artık aile konutu korumasından istifade edilmesi söz konusu olmayacaktır. Bkz. Kamacı, s.121 vd. Yazar, örneğin; kocanın başka bir kadınla ilişkisini sürdürüyor olması veya konutu terk eden eşin ağır bir hastalık nedeniyle tedavi altında olmasının haklı neden olabileceğini, terk eden eşin kızının ya da oğlunun yanında kalmak istemesi nedeniyle konuta dönmeyişinin ise haklı bir nedene dayanmadığını belirtmiştir. Bu konudaki bir başka görüş ise, barınma hakkını korumaya değer bir menfaatin kalıp kalmamasına göre değerlendirme yapılması gerektiğini belirtmekte, somut olayın özelliklerine göre, evi terk eden hak sahibi olmayan eşin, bir başka konut edinme veya ailesinin yanında kalma (sığınma) imkânı yoksa ve aile konutunu sırf hak sahibi eşin kötü muameleleri sonucu terk etmek zorunda kalmışsa, maddenin koruma amacının yitirildiğinden söz edilemeyeceğini, ancak, hak sahibi olmayan eşin özgür iradesiyle ve ortak yaşama kesin olarak son vermek amacıyla aile konutunu terk etmesi halinde, konutun aile konutu olma niteliğini kaybederek, kanunun aile konutu dolayısıyla sağladığı koruma imkânlarının da son bulacağını belirtmektedir. Bkz. Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.93 vd.; Havutçu, Yerleşim Yeri, s.44; Ancak, gerek aile konutu üzerinde hak sahibi olan gerekse olmayan eşin konutu sürekli-kesin olarak terk etmelerinin, aile konutunun niteliğini değiştirmeyeceğini, özellikle, konut üzerinde hak sahibi olmayan eşin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin malvarlıksal haklarının korunması noktasında, terk edilen konutun aile konutu olma niteliğinin devam etmesi gerektiğini belirten yazarlar da vardır. Bkz. Ceylan, Boşanmanın Hukuki Sonuçları, s.141 ve dnp. 817-818'e bağlı metinler.

⁸⁴ Y.2.H.D., 26.5.2004 tarih, 2004/5653 E., 2004/6811 K. sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası; Y.2.H.D., 01.05.2008 tarih, 2008/1442 E., 2008/6172 K. sayılı kararı için bkz. UYAP İçtihat Programı.

⁸⁵ Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.96 vd.; Öztan, Aile Hukuku, s.200.; Ayan, s.64.; Hacısalihoglu, s.18.; Çabri, s.404.; Gümüş, Mustafa Alper, Türk Medeni Kanununun Getirdiği Yeni Şerhler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s.35.

rılık ve birlikte yaşama ara verilmesi halinde aile konutu korumasının son bulacağına kabul edilmesi halinde, karar verilmeye kadar geçecek süreçte hak sahibi eşin kötü niyetli işlemleri sonucu, konutun ve dolayısıyla barınma hakkının kaybedilmesi tehlikesi, göz ardı edilemeyecek derecede büyüktür⁸⁶. Zira ayrılık veya birlikte yaşamaya ara verilmesi talep olunduğuna göre, evlilik birliğinde ve eşler arasında, hâkim müdahalesini talep edecek seviyede anlaşmazlık baş göstermiş demektir. Ayrıca, ayrılık veya birlikte yaşamaya ara verilmesi hallerinde, evlilik birliği halen devam ettiği için, aile konutu korumasının da devam etmesi son derece normaldir.

Yargıtay da bu konudaki görüşünü, ayrı yaşama halinde aile konutu korumasının devam edeceği yönünde ifade etmiştir⁸⁷.

Boşanma veya evliliğin iptali davası esnasında da, bir tedbir kararı verilmeye kadar, aile konutu ve dolayısıyla eş ve çocukların barınma haklarının korunmasında bir boşluk doğmaması açısından⁸⁸, aile konutu niteliğinin devam ettiğinin kabulü gerekir.

V- Aile Konutunun Önemi ve Korunma Nedenleri

Aile konutu eşlerin müşterek yaşantılarının en önemli malvarlığı değerlerinden biridir. Kişilerin konut ile olan bağılıkları hemen tüm hukuk sistemlerinde yasal anlamda koruma altına alınarak, kişilik ve temel haklarından sayılmıştır⁸⁹.

Türk hukukunda yeni bir müessese olmasına rağmen, Türk aile yapısı içinde aile konutu belki de diğer ülkelerden çok daha önemli bir konuma sahiptir. Bir konutun satın alınması veya kiralama suretiyle yararlanılması eşler için büyük sıkıntılara yol açmakta, büyük ekonomik fedakârlıklar ve emek gerektirmektedir. Eşlerin acı tatlı günlerini bu konutta yaşamakta olduğu, sosyal ilişkilerini ve dış çevreyle olan münasebetlerini bu konut ekseninde gerçekleştirdiği gerçeği karşısında, aile konutu maddi değerinin yanı sıra yadsınamayacak manevi önemi haizdir⁹⁰.

⁸⁶ Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.96 vd.

⁸⁷ Y. 2.H.D, 23.05.2005 tarih, 2005/5698 E., 2005/ 7970 K. sayılı kararı için bkz. UYAP İçtihat Programı.

⁸⁸ Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.22, 63.

⁸⁹ Şıpka, Şükran, Diğer Eşin Rızası, s.55.

⁹⁰ Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s.7.

Aile konutunun kaybı, genellikle kadın eş ve çocukların zarar görmesine neden olmakta, bu durumlarda Anayasa'nın 41.maddesindeki düzenlemeye rağmen, kadın ve çocukların korunması noktasında zafiyet yaşanmakta, mevzuatımızda yer alan özel kanun⁹¹ hükümleri de, koruma fonksiyonunu alt yapı ve uygulama güçlükleri nedeniyle yeterince yerine getirememektedir.

Sadece eşlerden birinin mülkiyetinde olsa bile, aile konutu tüm aile bireylerince kullanılmakta, yani tüm aile bireylerinin aile konutu üzerinde birlikte zilyetlikleri söz konusu olmaktadır⁹². Ayrıca, aile konutu taşınmaz mülkiyetinin konusunu oluşturması açısından da oldukça önemlidir⁹³. Ailenin sosyal ve ekonomik yaşamı açısından son derece önemli bir yere sahip olan aile konutu, eşlerin mutluluğu ve çocukların geleceği için adeta bir güvence olarak görülmektedir⁹⁴. Evlilik kurumunun bir arada sürmesini sağlayan ve aileyi bir çatı altında toplayan en önemli unsurlardan birisi aile konutudur⁹⁵.

Tüm bu hususlar nedeniyle, evlilik birliğinde bu denli önemli olan aile konutu müessesesi, hukukumuzda ilk olarak 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiş, bu hükümlerle, gerek aile konutunun seçilmesi, gerek aile konutu üzerindeki kullanım ve mülkiyet hakkını etkileyen hukuksal işlemlerin geçerliliği⁹⁶, gerekse

⁹¹ 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ailenin korunması kapsamında önemli hükümler içeren özel bir düzenleme olup, 14.01.1998 tarihinde kabul edilen kanun, 23233 sayı ve 17.01.1998 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ve uygulama sorunları hususunda bkz. Uçar, Aile İç Şiddet, s.133 vd.; Karınca, Eray, Boşanmış veya Nikâhsız Birlikte Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması, TAAD, Temmuz 2010, S.2, s.507 vd.; Karınca, Eray, Kadının Eş Şiddetinden Korunabilmesi İçin 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler, TAAD, Ekim 2010, S.3, s.325 vd.; Ateş, Mustafa, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, ABD, 2007, Y.65, S.3, s.161 vd.; Akın, Ali, Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış, AD, Ocak 2008, s.74 vd.; Akın, Mustafa, Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması, Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2007, S.14, s.65 vd.

⁹² Acabey, Mehmet Beşir, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir, 1998, s.62-63.

⁹³ Demir, Mehmet, Türk Medeni Kanunu'na Göre Evlilik Birliğinin Temsili ve Aile Konutu İle İlgili İşlemler, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2005, s.700.

⁹⁴ Baygın, s.455.

⁹⁵ Çabri, s.401.

⁹⁶ TMK 194. madde uygulaması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s.3 vd.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.467 vd.; Çabri, s.405 vd.; Baştürk,

sağ kalan eşe miras ya da paylaşımından doğan hakkına mahsuben aile konutu üzerinde aynı hak tanınması konularında yasal düzenlemeler getirilmiştir.

Birliğin devamı sırasında; aile konutunun seçilmesi, kullanım ve mülkiyet hakkını etkileyen hukuksal işlemlere konu olması hususunda getirilen düzenlemeler kadar, aile konutunun sağ kalan eşe özgülenmesi imkânı da, bu kapsamda getirilen önemli koruyucu düzenlemelerden birisidir.

Çekirdek aile tipinin giderek yaygınlaşması sonucunda, ailede eşlerin önemi giderek artmış, bu da hem aile hem de miras hukuku alanlarında ve özellikle evliliğin ölümle son bulduğu hallerde, sağ kalan eşi koruyucu düzenlemeler yapılmasına neden olmuştur.⁹⁷ Gerçekten evlilik birliği içerisinde kişiye en yakın olan kimse eşi olup, eşler beraberce bir yaşam seviyesine ulaşmışlardır⁹⁸.

Eşlerin hayatında bu denli önemli olan varlıkların, birliğin son bulması halinde kimin kullanımında kalacağı, özellikle, konutun mülkiyeti kendisinde olmayıp ekonomik yönden de güvenceli durumda olmayan eş açısından büyük önem arz etmekte olup, tüm bu nedenlerle sağ kalan eşin korunmasının gerekliliğini nazara alan Türk Medeni Kanunu, 240. madde ile edinilmiş mallara katılma rejiminde, 255. madde ile paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, TMK 279. madde ile mal ortaklığı rejiminde, sağ kalan eşin tasfiye sonucunda doğan hakkına

s.1537 vd.; Kamacı, s.128 vd.; Genç Arıdemir, s. 130 vd. Ayrıca TMK 194. maddede yer alan sınırlandırmanın hukuki niteliği hususundaki görüş ve tartışmalar için bkz. Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.137 vd.; Kamacı, s.130 vd.; Barlas, Hukuki İşlem Rejimi, s.338 vd.; Genç Arıdemir, s. 132 vd.; Çabri, s.405 vd.; Doğan, Aile Konutu, s.292.; Baştürk, s.1538 vd.; Y.H.G.K, 19.10.2005 tarih, 2005/12-652 sayılı karar için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası. Şerhin etkisi ve hukuki niteliği hakkında bkz. Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s.19 vd.; Şıpka, Diğer Eşin Rızası, s.155 vd ; Genç Arıdemir, s. 135 vd.; Çabri, s.408 vd.; Dönmez, s.350 vd.; Doğan, Aile Konutu, s.294 vd.; Barlas, Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, s.125.; Bağcı, s.165 vd.; Hausheer / Reusser / Geiser, Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 169, Nr.59.; Braem / Hasenböhler, Art.169, Nr.73.; Serozan, Rona, Aile Konutunun Şerhine Değişik Bir Yaklaşım, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2009, s.591 vd.; Reisoğlu, Seza, Yeni Medeni Kanun'un Bankaları İlgilendiren Başlıca Farklı Düzenlemeleri, BD., 2002, S. 40, s. 68.; Y.H.G.K, 4.10.2006 tarih, 2006/2-591 E., 2006/624 K. sayılı karar için bkz. Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası.

⁹⁷ Doğan, Aile Konutu ve Ev Eşyası, s.652.

⁹⁸ Karlı, Özlem, TMK. Mad. 652'ye Göre Aile Konutu ve Ev Eşyasının Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C.I, İstanbul 2009, s.890.

mahsuben aile konutu üzerinde mülkiyet, intifa veya oturma hakkı talep edebilmesini; 652. maddesinde ise sağ kalan eşin yine aile konutu üzerinde mirasçılık sıfatına bağlı bir yasal, aynı talep hakkı bulunduğu hususunu düzenlemiştir. Ayrıca evliliğin boşanma veya iptalle sonuçlanması halinde aile konutunun akıbeti, paylaşmalı mal ayrılığı rejimine özgü olarak TMK 254. maddede düzenleme altına alınmıştır. TMK'da yer alan mal ayrılığı rejimi ise, eşlerin ekonomik menfaatlerinin tamamen birbirinden ayrı tutulduğu ve eşler arasındaki finansal bağımsızlığın tasfiye aşamasına da yansıtıldığı bir rejim olması nedeniyle, bu rejimde aile konutunun sağ kalan eşe özgülenmesi düzenlemesini içeren bir hükme yer verilmemiştir. Aile konutunun korunması kapsamında TMK'nın yukarıda değinilen hükümlerinin yanı sıra TMK 591. madde⁹⁹ ve ailenin korunması noktasında önemli düzenlemeler içeren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun¹⁰⁰ hükümlerini de göz önüne almak gerekmektedir.

Sonuç

İnsanların en temel ihtiyacı olan barınma ihtiyacı tüm hukuk düzenlerinde değişik düzenlemelerle ancak, aynı koruma düşüncesiyle güvence altına alınmıştır. Bu barınma ihtiyacının ancak konut denilen mekânlarda sağlanabileceğini gören kanun koyucular, konutu gerek

⁹⁹ TMK 591. madde uyarınca; tereke mühürlenirken miras bırakanla birlikte oturanların ihtiyaçları için gerekli eşya bir tutanakla tespit edilip güvenilir kişi olarak kendilerine bırakılacak ve taşınmazların onların oturmaları için zorunlu olan bölümleri, mühürlemenin dışında tutulacaktır.

¹⁰⁰ Temel amacı aile içi şiddeti önlemek ve şiddete uğrayan aile fertlerini korumak olan 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinde, Türk Medeni Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkiminin meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen madde metninde yer alan tedbirlerden bir ya da birkaçına veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere hükmedebileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda yer verilen, kusurlu eşin müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması ve alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi şeklindeki tedbirler, özellikle aile konutunun korunması kapsamında da dikkat çeken düzenlemelerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Uçar, Aile İçi Şiddet, s.157 vd.

anayasalarda gerekse diğer iç hukuk mevzuatlarında koruma ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu koruma düşüncesinin yanı sıra, 20. y.y. başlarından itibaren bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve tetiklediği sanayileşmeyle birlikte, tüm dünyada sosyal alanda değişim ve gelişimler baş göstermiş, bu meyanda kadın ve erkeğe biçilen klasik rol anlayışı da yerini, eşitlik temeline dayanan düşüncelere bırakmıştır. Bununla beraber, her toplum ve zamana göre farklı bir algılanış tarzı olsa da, aile kurumu da giderek genişten çekirdeğe doğru bir seyir izlemiş ve aile içinde eşerin önemi giderek artmıştır.

İşte, konut ve aile kavramlarının bu önemi ve eşlerin, özellikle de kadın eşin barınma hakkının korunması mühazasıyla, aile konutu müessesesi, uluslar arası alanda yapılan düzenlemelerin de büyük etkisiyle, hukuk sistemlerinde yerini almaya başlamıştır.

Bazı yabancı hukuk sistemlerinde daha uzun bir geçmişe sahip olan aile konutu Türk hukukuna da, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile kazandırılmış olan yeni ve önemli bir hukuki müessese olup, eşlerin müşterek yaşantılarının en önemli malvarlığı değerlerinden biri olarak kabul edilerek, gerek aile konutunun seçilmesi, gerek aile konutu üzerindeki kullanım ve mülkiyet hakkını etkileyen hukuksal işlemlerin geçerliliği, gerekse sağ kalan eş miras ya da paylaşımdan doğan hakkına mahsuben aile konutu üzerinde aynı hak tanınması konularında yasal düzenlemeler getirilmiştir.

Çekirdek aile tipinin giderek yaygınlaşması sonucunda, ailede eşlerin önemi giderek artmış, bu da hem aile hem de miras hukuku alanlarında ve özellikle evliliğin ölümle son bulduğu hallerde, sağ kalan eşin barınma hakkını koruyucu düzenlemeler yapılmasına neden olmuştur.¹⁰¹ Gerçekten evlilik birliği içerisinde kişiye en yakın olan kimse eş olup, eşler beraberce bir yaşam seviyesine ulaşmışlardır¹⁰².

Eşlerin hayatında bu denli önemli olan varlıkların, birliğin son bulması halinde kimin kullanımında kalacağı, özellikle, konutun mülkiyeti kendisinde olmayıp ekonomik yönden de güvenceli durumda olmayan eş açısından büyük önem arz etmektedir. Diğer eşin ölümü sonrasında, sağ kalan eşin yeni bir muhite yerleşmek ve yeni bir çevre edinmek, ölen eşiyile birçok anılarını paylaştığı konutu terk etmek du-

¹⁰¹ Doğan, Aile Konutu ve Ev Eşyası, s.652.

¹⁰² Karlı, s.890.

rumunda kalmak suretiyle, o ana kadar mevcut olan müşterek hayat tarzının önemli ölçüde değişmesinin sakıncalarından sağ kalan eşin korunmasının gerekliliğini nazara alan Türk Medeni Kanunu 240. madde ile edinilmiş mallara katılma rejiminde, 255. madde ile paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde, TMK 279. madde ile mal ortaklığı rejiminde, sağ kalan eşin tasfiye sonucunda doğan hakkına mahsuben aile konutu üzerinde mülkiyet, intifa veya oturma hakkı talep edebilmesini, 652. maddesinde ise sağ kalan eşin yine aile konutu üzerinde mirasçılık sıfatına bağlı bir yasal, aynı talep hakkı bulunduğu hususunu düzenlemiştir. Ayrıca evliliğin boşanma veya iptalle sonuçlanması halinde aile konutunun akıbeti, paylaşılmalı mal ayrılığı rejimine özgü olarak TMK 254. maddede düzenleme altına almıştır. Böylece, özellikle eşinin ölümüyle desteğini kaybeden eş de korunmuş ve evlilik birliğinin dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğü, evliliğin son bulmasının ötesine taşınmaya çalışılmıştır.

Aile konutundan bahsedebilmek için öncelikle bir ailenin varlığı, buna ek olarak ailenin resmi bir evlilik birliği şeklinde kurulmuş olması ve resmi evlilik birliği ile bir araya gelmiş olan bu ailenin birlikte yaşadığı konut adı verilen bir mekânın bulunması gerekmektedir. Hayatın olağan akışına göre normal olan, her ailenin tek bir yaşam merkezi olmasıdır. Her ne kadar Kanun'da aile konutu kavramına sayı olarak bir sınırlama getirilmemişse de, işin mahiyetinden ve Kanun'un koruma amacından, aile konutunun tek bir konut olabileceği sonucu çıkmaktadır.

Aile konutuna ilişkin yapılan düzenlemelerde, aile konutuna ilişkin ortak bir dilin benimsenmemiş olması, bu maddelerin uygulama alanının kapsamı noktasında farklı yorumlara neden olmaktadır. Sadece tek konutu kapsamadığı yönünde görüşler bulunmakla beraber, yine de, TMK 194. maddenin kenar başlığında olduğu gibi madde metninde de "*aile konutu*" ifadesinin yer almış olması, bu madde açısından tartışmaları asgariye indirmektedir. Ancak, örneğin edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde aile konutunun sağ kalan eşe özgülenmesine ilişkin TMK 240. maddenin kenar başlığında, "*aile konutu*" ifadesinin yer almasına rağmen, madde metninde "*birlikte yaşadıkları konut*" ibaresinin kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu nedenle TMK 240. madde de dâhil olmak üzere, aile konutuna ilişkin düzenlemeler içeren hükümlerde ortak bir dilin benimsenmesi uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılmasına hizmet edecektir.

KAYNAKLAR

- Acabey, Mehmet Beşir, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir, 1998.
- Akın, Ali, Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış, AD, Ocak 2008, s.74 vd.
- Akın, Mustafa, Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması, Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2007, S.14, s.65 vd.
- Akıncı, Şahin, Medeni Kanun'da Kadın ve Aile, GÜHFD, 2002, C.VIII, S.1-2, s.15 vd.
- Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya, Aile Hukuku, 12.Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2010.
- Antalya, Gökhan, Miras Hukuku, Antalya 2009.
- Aral, Fahrettin, Borçlar Hukuku - Özel Borç İlişkileri, Ankara 2007.
- Ateş, Mustafa, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, ABD, 2007, Y.65, S.3, s.161 vd.
- Avcı, Gökmen, Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Türk Yargıtayının İçtihatları Işığında İncelenmesi, Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2009, S.38.
- Ayan, Serkan, Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004.
- Bağcı, Ömer, Aile Konutu Üzerinde Tasarruf, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.IV, S. 2, 2007, s. 162 vd.
- Barlas, Nami, Yeni Medeni Kanun'a Göre Eşler Arası Hukuki İşlem Rejimi, Makalelerim, C.I, İstanbul 2008.
- Barlas, Nami, Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu'na Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2004, s.122 vd.
- Baştürk, Adem, Türk Hukukunda Aile konutu, Aile Konutuna ilişkin Sınırlamanın Hukuki Niteliği ve Üçüncü Kişilere Etkisi, Legal Hukuk Dergisi, Mayıs 2007, s.1535 vd.
- Baygın, Cem, 4721 Sayılı Medeni Kanununun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler, Ünal Tekinalp'a Armağan, C.II, İstanbul 2003, s.455 vd.

Bozkurt, Enver, Genel Hukuk Bilgisi, Ankara 2002.

Braem, Verena / Hasenböhler Franz, Zürcher Kommentar, Band II, Das Familienrecht, 1.Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB), Teilband II/1c, Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, 3.Lieferung, Art.169-180 ZGB, 3.völlig neu bearbeitete Aufl., Zürich 1997, Art.169, Nr.27.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 13. Cilt.

Celkan, Hikmet Yıldırım, Türk Ailesinin Yeni Dönemlerde Ele Alınışı, Gökalp ve Baltacıoğlu Örneği, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.

Ceylan, Ebru, Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2006.

Çabri, Sezer, Aile Konutu Şerhi, Çetingil ve Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, 2007, s.403 vd.

Demir, Mehmet, Eşlerin Yaptığı Hukuki İşlemler, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun'un Hukuk Yapılanmasındaki Yenilikleri, Konferans Bildiriler ve Tartışmalar, 02.02.2002, Muğla 2002.

Demir, Mehmet, Türk Medeni Kanunu'na Göre Evlilik Birliğinin Temsili ve Aile Konutu İle İlgili İşlemler, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2005, s.700 vd.

Doğan, İsmail, Tazminat Sonrası Sosyo - Kültürel Değişmeler ve Türk Ailesi, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.

Doğan, Murat, Mal Rejiminin Tasfiyesinde ve Mirasın Paylaşımında Aile Konutu ve Ev Eşyası, AÜEHFD, C.VII, S.3-4, 2003, s.652 vd.

Doğan, Murat, Medeni Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessesesi: Aile Konutu, AÜEHFD, C.VI, S.1-4, 2002, s.286 vd.

Doğan, Murat, Türk Medeni Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, AÜHFD, 2003, C.52, S.4, s.106 vd.

Dönmez, Murat, Aile Konutunun Haczi, TBBD, 2008, S.77, s.349 vd.

Dural, Mustafa / Öğüz, Tufan / Gümüş, M. Alper, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İkinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005.

- Efem, Gül, 21. Yüzyılda Aile Kavramı ve Türk Medeni Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi, İstanbul 2004.
- Em, Ali / Sözen, Ayten / Kaçak, Nafiz / Yılmaz, Zümra, Açıklamalı, Gerekçeli Türk Medeni Kanunu ve Uygulama Kanunu, Adil Yayınevi, Ankara 2002.
- Eröz, Mehmet, Türk Ailesi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 1997.
- Ertaş, Şeref / Koç, Nevzat, Türk Medeni Kanunu, C. 1, İzmir 2002.
- Genç Arıdemir, Arzu, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 2002/7 sayılı, 11.06.2002 tarihli Genelgesi'nin Aile Konutu Şerhine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2006.
- Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, Ankara 2008.
- Gençcan, Ömer Uğur, Miras Hukuku, Ankara 2008.
- Giray, Faruk Kerem, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan "Aile Konutu" Kavramının Kanunlar İhtilafı Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, MHB, Prof. Dr. Gülören Tekinalp'e Armağan, Y. 23, S.1-2, 2003, s.426 vd.
- Gloor, Urs, Die Zuteilung der ehelichen Wohnung nach Schweizerischem Recht, Dissertation, Zürich 1987.
- Güler, Ali, İlk Yazılı Türkçe Metinlerde Aile ve Unsurları, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.
- Gülerce, Aydan, Türkiye'de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul 1996.
- Gümüş, Mustafa Alper, Türk Medeni Kanununun Getirdiği Yeni Şerhler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.
- Hacısalihoğlu, Abdurrahman, Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutu ve Şerhi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- Hatemi, Hüseyin, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1999.

- Hausheer, Heinz / Reusser, Ruth / Geiser, Thomas, Das Familienrecht, Berner Kommentar, Band II, 2. Teilband Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen Art. 159-180 ZGB, Bern 1999, Art. 169, Nr. 14.
- Havutçu, Ayşe, Evli Kadının Yerleşim Yeri, DEÜHFD, C.VII, S.1, İzmir 2005, s.141 vd.
- Kamacı, Mahmut, Aile Konutu ve Hak Sahibi Eşin Bu Konutla İlgili Tasarruflarına Karşı Diğer Eşin Katılma Hakkı, Y.D., 2004, S. 1-2, s. 116 vd.
- Kapusuz, Gökçen, Mal Rejimleri ve Miras Hukuku'nda Aile Konutu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Ana Bilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- Karınca, Eray, Boşanmış veya Nikâhsız Birlikte Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması, TAAD, Temmuz 2010, S.2, s.507 vd.
- Karınca, Eray, Kadının Eş Şiddetinden Korunabilmesi İçin 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler, TAAD, Ekim 2010, S.3, s.325 vd.
- Karlı, Özlem, TMK. Mad. 652'ye Göre Aile Konutu ve Ev Eşyasının Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C.I, İstanbul 2009, s.890 vd.
- Kılıçoğlu, Ahmet, Aile Konutu ve Konut Eşyası İle Sağlanan Koruma, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.528 vd.
- Kılıçoğlu, M. Ahmet, Türk Medeni Kanununda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı, Ankara 2002.
- Kılıçoğlu, M. Ahmet, Medeni Kanun'umuzun Aile - Miras - Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2004.
- Kızıroğlu, Serap Keskin, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Konut Dokunulmazlığının İhlali Suçu, Ankara 2010.
- Knoepfler, François (Çeviren Özer, Ahmet), İsviçre Yeni Aile Hukuku Üzeride Açıklamalar, YD., 1998, C.14, S.1-2, s.124 vd.
- Kocahasanoglu, Osman Selim, Gerekçeli ve Açıklamalı Anayasa, İstanbul 1993.

- Koçhisarlıoğlu, Cengiz, Aile Hukukuna İlişkin Tezlerimiz, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C.I, Ankara 2010, s.1333 vd.
- Koçhisarlıoğlu, Cengiz, Aile Hukukunda Adalet: Ailevi Adalet, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.588 vd.
- Kongar, Emre, Türkiye'de Aile Yapısı, Evrimi ve Bürokratik Örgütlerle İlişkileri, Aile Yazıları II, Hazırlayan Beylü Dikeçliđil - Ahmet Çiğdem, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1990.
- Köteli, M. Argun, Evliliğin Hukuki Niteliği ve Evlilik Dışı Beraberlikler, İstanbul 1991.
- Nirun, Nihat, Sistematik Sosyolojik Yönden Aile ve Kültür, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 1994.
- Nuhoğlu, Ayşe, Aile Düzenine Karşı Suçlar, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Okuyucu Ergün, Güneş, Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçu, Ankara 2010.
- Oy, Osman, Boşanmanın Hukuki Neticeleri, Beta Yayınları, İstanbul 2008.
- Özen, Muharrem, Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüklerin İhlali Suçları, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.1363 vd.
- Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004.
- Özuđur, Ali İhsan, Mal Rejimleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.
- Reisoğlu, Seza, Yeni Medeni Kanun'un Bankaları İlgilendiren Başlıca Farklı Düzenlemeleri, BD., 2002, S. 40, s. 68 vd.
- Ruoss, Thomas Reto, Der Einfluss des neuen Eherrechts auf Mietverhältnisse an Wohnräumen, ZSR 1988 1. Halbband.
- Schleiss, Richard, Hausrat und Wohnung in Güterstandauseinandersetzung und Erbteilung (nach den neuen Art.219, 244 un 612a ZGB), Dissertation, Bern 1989.
- Serozan, Rona, Aile Konutunun Şerhine Değişik Bir Yaklaşım, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2009, s.591 vd.

Standley, Kate, Family Law, Great Britain 2001.

Şeker, Muzaffer, İsviçre Hukuku'nda Aile Konutunun Boşanma Halinde İhtiyacı Olan Eşe Mahkeme Kararı ile Tahsis Edilmesi, Art.121 ZGB, EÜHFD, 2007, C.XI, S.3-4, s.474 vd.

Şener, Emine Gülnihal, Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali Suçu, AD, Mayıs 2010, S.37, s.226 vd.

Şenocak, Zarife, Miras Hukukunda Sağ Kalan Eşin Aile Konutunun ve Ev Eşyasının Özgülenmesini Talep Hakkı, Batider, C.XXV, S.2 Haziran 2009, s.106 vd.

Sıpka, Şükran, "Aile Konutu ve Diğer Eşin Rızasına Bağlı İşlemler", Yeni Medeni Yasanın Aile Hukukuna Getirdiği Yenilikler ve Uygulaması, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2003.

Sıpka, Şükran, Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası, Beta Yayınları, 2. Bası, İstanbul 2004.

Tahiroğlu, Bülent, Roma Borçlar Hukuku, İstanbul 2000.

Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Sancakdar, Oğuz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2004.

Timur, Serim, Türkiye'de Aile Yapısı, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, No-15, 1972.

Tolan, Barlas, Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru Dünyada ve Türkiye'de Aile Yapısının Evrimi, Aile Yazıları II, Hazırlayan Beylü Dikeçligil - Ahmet Çiğdem, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1990.

Türk Medeni Kanunu, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun ve Gerekçeleri, Adalet Bakanlığı, Ankara 2002.

Türkdoğan, Orhan, Türk Ailesinin Genel Yapısı, Sosyo - Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C.1, Ankara 1992.

Türker, Gökçen, Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

Tüzün, Sezgin, Aile Yapısı ve Biçimleri, Türk Toplum Bilimcileri 1, Hazırlayan Emre Kongar, Remzi Kitabevi, İstanbul 1982.

Uçar, Ayhan, 4721 Sayılı Medeni Kanun İle İhdas Edilen Yeni Bir Müessesesi: Aile Konutu Müessesesi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S.47, Ocak 2006, s.1 vd.

Uçar, Mehmet Ali, Aile İçi Şiddet ve Ailenin Korunması Yasası, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, C.I, İkinci Basım, İstanbul 1849.

Vollenweider, Marc-Aurèle, Le Logement de la Famille Selon L'article 169 CC: Notion et Essai de Définition, Thése, Lausanne 1995.

Yağcıoğlu, Ali Haydar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı, Güncel, İzmir 2007.

Yavuz, Cevdet, Türk Medeni Kanunu - Borçlar Kanunu ve Diğer Mevzuat, İstanbul 2002.

Yazan, Ümit Meriç, Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Kadar Avrupa Aile Sosyolojisindeki Değişmeler Üzerine Bir Çalışma, Birinci Aile Şurası Bildirileri, Ankara 17-20 Aralık 1990.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 1. Baskı, Ankara 2003.

Zevkliler, Aydın / Havutçu, Ayşe, Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara 2002.

Zevkliler, Aydın, Medeni Hukuk, Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Ankara 1995.

Mevzuat ve İctihat Programları

Kazancı İctihat ve Mevzuat Bankası.

Meşe İctihat ve Mevzuat Bankası.

UYAP İctihat Programı.

İnternet Adresleri

<http://www.tkgm.gov.tr/ana.php?Sayfa=genelgedetay&Id=263>.

www.e-akademi.org.tr.